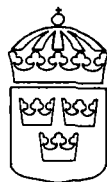

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1992/93:AU2y

Åtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin

1992/93
AU2y

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 3 november 1992 beslutat bereda arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1992/93:50 om åtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin och med anledning av den avgivna motioner. Arbetsmarknadsutskottet behandlar i föreliggande yttrande propositionens bilaga 7, Arbetsmarknadsdepartementet, jämte motioner på detta område samt därutöver frågor rörande arbetarskyddsavgiften enligt lagen (1981:691) om socialavgifter. Regeringens förslag om sänkning av arbetsgivar- och egenavgifter återfinns i den nämnda propositionens bilaga 3, Socialdepartementet. Även föreliggande motionsyrkanden på detta område behandlas av utskottet.

Under förutsättning av finansutskottets medgivande överlämnar arbetsmarknadsutskottet tillsammans med föreliggande yttrande proposition 1992/93:117 i den del den avser Arbetsmiljöfonden jämte motioner på detta område.

Utskottet yttrar sig i det följande över

dels proposition 1992/93:50 del av bilaga 3,

dels proposition 1992/93:50 bilaga 7,

dels proposition 1992/93:117 mom. 2 avseende Arbetsmiljöfonden,

dels följande med anledning av proposition 50 väckta motioner

1992/93:Fi16 av Sten Söderberg (-),

1992/93:Fi19 av Elisabeth Persson (v),

1992/93:Fi21 av Annika Åhnberg (-),

1992/93:Fi25 av Robert Jousma (nyd), yrkande 1,

1992/93:Fi27 av Georg Andersson m.fl. (s),

1992/93:Fi30 av Hans Stenberg m.fl. (s),

1992/93:Fi31 av Sten-Ove Sundström m.fl. (s),

1992/93:Fi32 av Martin Nilsson m.fl. (s),

1992/93:Fi33 av Maj-Inger Klingvall m.fl. (s),

1992/93:Fi34 av Håkan Strömberg m.fl. (s),

1992/93:Fi35 av Ingvar Carlsson m.fl. (s), yrkandena 5, 6 och 17–20,

1992/93:Fi36 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd), yrkandena 8–10, 12, 14, 16 och 17,

1992/93:Fi37 av Lars Werner m.fl. (v), yrkandena 19—23, 29 och 61, 1992/93:AU2y
 1992/93:Fi38 av Sigge Godin (fp),
 1992/93:Fi39 av Anita Persson (s),
 1992/93:Fi40 av Birthe Sörestedt m.fl. (s),
 1992/93:Fi44 av Owe Andréasson m.fl. (s),
 1992/93:Fi46 av Monica Widnemark m.fl. (s),
 1992/93:Fi47 av Birgitta Dahl m.fl. (s),
 1992/93:Fi48 av Berit Andnor m.fl. (s),
 1992/93:Fi49 av Sten Östlund m.fl. (s),
 1992/93:Fi50 av Jan Fransson m.fl. (s),
 1992/93:Fi51 av Magnus Persson m.fl. (s),
 1992/93:Fi52 av Johnny Ahlqvist m.fl. (s),
 1992/93:Fi53 av Hans Gustafsson m.fl. (s),
 1992/93:Fi55 av Göran Persson m.fl. (s),
 1992/93:Fi56 av Inger Hestvik m.fl. (s),
 1992/93:Fi57 av Laila Strid-Jansson och Arne Jansson (nyd),
 1992/93:Fi58 av Sverre Palm m.fl. (s),
 1992/93:Fi59 av Stig Alemyr m.fl. (s),
 1992/93:Fi60 av Rune Evensson m.fl. (s),
 1992/93:Fi61 av Ingvar Johnsson m.fl. (s),
 1992/93:Fi62 av Jan Fransson m.fl. (s),
 1992/93:Fi63 av Arne Kjörnsberg m.fl. (s),
 1992/93:Fi65 av Jan Fransson m.fl. (s),
 1992/93:Fi66 av Karl-Gösta Svenson (m),
 1992/93:Fi67 av Ivar Virgin (m),
 1992/93:Fi69 av Lena Hjelm-Wallén m.fl. (s),
 1992/93:Fi70 av Ulla Pettersson (s),
 1992/93:Fi71 av Bengt Hurtig (v), yrkandena 1—4,
 1992/93:Fi74 av Anita Johansson m.fl. (s),
 1992/93:Fi75 av Axel Andersson m.fl. (s),

dels följande med anledning av proposition 117 väckta motioner

1992/93:A3 av Sten Söderberg (-),
 1992/93:A5 av Ingela Thalén m.fl. (s).

Inledning

De nu aktuella regeringsförslagen är en följd av regeringens och Socialdemokratiska arbetarepartiets i september 1992 träffade överenskommelse om ett antal ekonomisk-politiska åtgärder i syfte att stabilisera den svenska ekonomin. Bakgrunden till överenskommelsen är en akut kris i svensk ekonomi. Det ökande budgetunderskottet, den växande arbetslösheten, den djupa finanskrisen samt internationella faktorer som resulterade i ökad oro på penning- och valutamarknaderna gjorde krisen uppenbar. Den utveckling som har ägt rum senare, främst Riksbankens beslut den 19 november att låta kronan flyta fritt mot andra valutor, kommer sannolikt att påverka det arbetsmarknads-politiska läget. Effekterna av Riksbankens beslut på de arbetsmarknads-politiska förutsättningarna kan i dag inte överblickas enligt arbetsmarknadsutskottets uppfattning. Starka skäl talar för en skärpt vaksam-

het även fortsättningsvis. De förändringar beträffande de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som kan komma att bli erforderliga anser utskottet bör beredas i sedvanlig ordning.

Ett av inslagen i september månads krisuppgörelse mellan regering-
en och Socialdemokratiska arbetarepartiet är att de arbetsmarknadspolitiska insatserna skall intensifieras. Innan arbetsmarknadsutskottet går in på regeringens förslag och motionsyrkandena i anslutning till dem kommer utskottet att redovisa vissa uppgifter om arbetsmarknadsläget.

Uppgifter om arbetsmarknadsläget

För att få perspektiv på dagens arbetsmarknadsläge kommer en kortfattad redovisning att göras utifrån frågan Vad har hänt på arbetsmarknadsområdet de senaste åren. Statistik från oktober 1990 och oktober 1992 kommer sammanfattningsvis att belysa utvecklingen. Statistiken baseras på dels SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU), dels AMS verksamhetsstatistik.

De till arbetsförmedlingen nyanmällda platserna har sjunkit från 42 000 i oktober 1990 till 17 100 i oktober 1992.

Antalet *personer i arbetskraften* har minskat kraftigt sedan två år tillbaka, nämligen med 176 000 personer. För oktober 1992 gäller att i åldrarna 16–64 år deltog 82,8 % av männen (2 293 000 män) i förvärvslivet jämfört med 86,6 % två år tidigare. Motsvarande tal för kvinnorna är 78,4 % (2 103 000 kvinnor) jämfört med 82,4 % två år tidigare.

Antalet *sysselsatta* var i oktober 4 168 000 personer, vilket är en minskning med 324 000 personer jämfört med oktober 1990. Sysselsättningsminskningen har främst drabbat ungdomar under 25 år, nämligen 199 000 personer.

Sysselsättningsminskningen har berört olika sektorer av ekonomin på följande sätt under de två senaste åren:

Sektor	Minskning av antalet sysselsatta
Industri	149 000
Handel	44 000
Byggnadsindustri	39 000
Offentliga tjänster	35 000
Samfärdsel, post, tele	25 000
Jord- och skogsbruk	23 000
Privata tjänster exkl. samfärdsel och handel	13 000

Den öppna arbetslösheten uppgick i oktober 1992 till 5,2 % av arbetskraften mellan 16 och 64 år; 4,0 % för kvinnorna och 6,2 % för männen. Mellan augusti och oktober 1992 har antalet arbetslösa minskat något samtidigt som antalet personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder kraftigt ökat. Två år tidigare uppgick arbetslösheten till 1,8 % av arbetskraften; 1,4 % för kvinnor och 2,1 % för män.

Antalet *deliidsarbetslösa* enligt AMS verksamhetsstatistik uppgick i oktober till ca 83 000 personer, varav 64 000 kvinnor (i oktober 1990 till 48 400, varav 39 200 kvinnor).

Ca 20 000 personer berördes i oktober månad av *varsel om uppsägning*. Motsvarande siffra var i oktober 1990 7 100 personer.

Enligt den prognos som redovisas i propositionen beräknas arbetslösheten för år 1993 till 6,2 % och för år 1994 till 7,0 %. Denna beräkning baseras på uppgifter från SCB, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

Enligt AMS höstprognos kommer den öppna arbetslösheten att fortsätta stiga under hela år 1993 trots ökade arbetsmarknadspolitiska insatser. För år 1993 beräknas den genomsnittliga arbetslösheten till 7,7 %.

Internationellt sett kan konstateras att många andra länder i Europa har högre arbetslöshetstal än Sverige. I augusti 1992 registrerades i EG en relativ arbetslöshet på 9,5 % mot Sveriges 5,8 % under denna månad. (Källor: Eurostat, OECD, ländernas egen statistik. Uppgifterna är inte helt jämförbara.)

Antalet personer i *arbetsmarknadspolitiska åtgärder* framgår av följande tabell som gäller oktober månad resp. år.

Stödform	1988	1990	1992
Arbetsmarknadsutbildning			
exkl. företagsutbildning	45 100	40 000	100 800
Arbetsmarknadsinstitut	5 900	6 700*	7 800
Beredskapsarbete	12 100	7 500	16 000
Ungdomslag/Särskild inskolningsplats	8 800	3 200	
Ungdomspraktik			57 300**
Avtalade inskolningsplatser	1 700	1 400	3 000***
Rekryteringsstöd	4 000	2 400	13 800***
Lönebidrag	44 400	45 200	41 500***
Samhall	28 900	30 300	28 900***
Offentligt skyddat arbete	5 400	5 700	5 200***

* ny statistik fr.o.m. juli 1990

** ny åtgärd fr.o.m. juli 1992

*** avser september månad

Källa: AMS

Proposition 50

För att motverka de allt svårare problemen på arbetsmarknaden läggs det i propositionen fram förslag om en omfattande satsning på arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Ytterligare drygt 7 miljarder kronor föreslås för olika slag av insatser som avser mer traditionell arbetsmarknadspolitik, till vilket kommer medel för infrastrukturella åtgärder och utbildning inom det reguljära utbildningsväsendet. En del av medlen för infrastrukturella åtgärder anvisas på anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, som därigenom tillförs drygt 8 miljarder kronor. Medlen beräknas ge arbete eller utbildning för mer än 130 000 personer.

De förslag som läggs fram innebär att drygt 600 miljoner kronor satsas på kurser inom det reguljära utbildningsväsendet, varigenom ca 25 000 personer skall kunna erbjudas utbildning under en sexmånadersperiod. Vidare är målsättningen att öka intresset hos arbetsgivarna så att utbildningsvikariaten skall kunna få en omfattning på ca 20 000 personer. En kraftig utökning av ungdomspraktiken föreslås. Ytterligare 36 000 ungdomar skall kunna få inskolning genom sådan praktik. Kostnaden beräknas till 2 900 miljoner kronor.

Ytterligare 2 500 miljoner kronor föreslås för investeringar i infrastruktur och byggande. Av dessa medel tilldelas AMS 1 000 miljoner kronor varigenom det skapas möjligheter att av arbetsmarknadsskäl tidigarelägga vissa sysselsättningsintensiva investeringar inom affärsverken.

Kampen mot långtidsarbetslöshet, utförsäkring och utslagning ges hög prioritet. En kraftig förstärkning föreslås av medlen till beredskapsarbeten huvudsakligen för utförsäkringshotade, totalt 3 400 miljoner kronor med en beräknad sysselsättningseffekt om ca 30 000 personer. En ny åtgärd, arbetslivsutveckling, föreslås för att bibehålla de arbetslösas förankring i arbetslivet.

Utskottet återkommer i det följande till de enskilda åtgärderna och till frågan om medelsanvisning.

Socialdemokraternas förslag

I sin partimotion Fi35 (yrkande 18) av Ingvar Carlsson m.fl. framför Socialdemokraterna synpunkter på behovet av ett *samlat program för att pressa ned arbetslösheten*, med tyngdpunkt på investeringar, utbildning och aktiva arbetsmarknadspolitiska insatser. Behovet av insatser är stort och växande. Av ekonomiska och sociala skäl måste ambitionsnivån i politiken höjas, sägs det i motionen. Inriktningen måste vara att undvika passivt kontantstöd. Aktiva satsningar som leder till arbete ger inte bara ökade skatteintäkter utan minskar också kostnaderna för ohälsa och utslagning. Tillväxtfrämjande produktiva investeringar ger ekonomisk avkastning. På grund av den svaga efterfrågan är sådana investeringar särskilt lönsamma nu.

Socialdemokraterna anser att regeringen måste lägga fram ett samlat program för arbetslösheten senast i budgetpropositionen i januari 1993.

I den socialdemokratiska motionen anförts vidare att regeringen måste ägna särskild uppmärksamhet åt kvinnorna i uppläggnings- och arbetsmarknadspolitiken. Det som nu kommer att ske på arbetsmarknaden medför en kraftig nedgång i sysselsättningen på områden där många kvinnor arbetar, t.ex. handeln, vården och omsorgen. En långsiktig strategi måste läggas fram av AMS (yrkande 20). Till detta kommer problemen för de många deltidsarbetslösa, av vilka en stor majoritet är kvinnor. Regeringen måste föreslå en lösning, anser Socialdemokraterna (yrkande 19).

I motion Fi35 efterlyses också ett programförslag när det gäller vuxenutbildningen (yrkande 17). Den hårdnande internationella konkurrensen, den nya tekniken och förändringar i arbetsorganisationen ställer ökade krav på kunskaper. Långsiktigt bör ytterligare ca 100 000 personer delta i vuxenutbildning jämfört med slutet av 1980-talet. Det gäller enligt motionen alla typer av utbildning, men framför allt kompetensutveckling i arbetslivet. Riksdagen bör hos regeringen begära ett förslag i enlighet med detta.

Arbetsmarknadsutskottet gör följande bedömning med anledning av de nu redovisade motionsyrkandena.

Vid behandlingen av årets budgetproposition och senare i samband med kompletteringspropositionen har utskottet redovisat sin uppfattning om den inriktning som bör gälla för arbetsmarknadspolitiken, en uppfattning som riksdagen ställt sig bakom. Uppgiften är att ge förutsättningar för tillväxt i hela landet för att skapa trygga jobb på sikt. Arbetsmarknadspolitiken i sig kan inte skapa varaktiga och trygga arbeten, men däremot motverka arbetslöshet och stödja människor i den anpassning som ekonomin nu genomgår. Särskilt starkt har understrukits att inriktningen måste vara att hålla fast vid arbetslinjen. Utsatta grupper skall prioriteras, långtidsarbetslöshet motverkas och jämställdheten på arbetsmarknaden öka.

De förslag som läggs fram i den nu behandlade propositionen baserar sig på överenskommelsen mellan regeringen och Socialdemokratiska arbetarepartiet. De innebär en markering av arbetslinjen som fundament i arbetsmarknadspolitiken. Utskottet kan därmed konstatera att det råder en bred politisk enighet om grunden för denna politik.

Förslagen skall enligt utskottets mening ses i ljuset av de omvälvande förändringar som skett och som ändrat och försämrat förutsättningarna för den ekonomiska politiken. Den kraftigt stigande arbetslösheten med en mycket snabb ökning av personer som riskerar utförsäkring ställer arbetsmarknadspolitiken på hårda prov. Behovet av akuta insatser är tydligt. De insatser som föreslås är av en omfattning som kanske bara för ett par år sedan framstod som osannolik.

Det är emellertid också tydligt att det rådande läget väcker frågan hur långt man med hjälp av arbetsmarknadspolitiken förmår möta arbetslösheten och hindra verkningarna av den.

Utskottet har ingen annan uppfattning än Socialdemokraterna när det gäller en hög ambitionsnivå i kampen mot arbetslösheten, där investeringar, utbildning och aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall prioriteras framför passiva utbetalningar till de arbetslösa. Man kan dock inte blunda för att en sådan politik inte ensam kan lösa problemen. Utan en ekonomi i balans kan inte målet full sysselsättning uppnås.

Innan ramarna och den närmare utformningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för nästa budgetår läggs fast är det som utskottet ser det nödvändigt att göra en bedömning av de kraftigt ökade insatser som riksdagen beslutat om för innevarande budgetår. En samlad redovisning av insatserna och de effekter de beräknats få kommer enligt propositionen att överlämnas till riksdagen senare. Det är enligt utskottets mening därför inte påkallat för riksdagen att nu göra något uttalande om hur regeringen bör utforma ett program för arbetsmarknadspolitiska insatser, såsom begärs i den socialdemokratiska motionen.

När det gäller de deltidarbetslösa har arbetsmarknadsutskottet nyligen i betänkandet om jämställdhet, 1992/93:AU1, framhållit att det är ytterst angeläget att finna en lösning på problemet med kvinnornas deltidarbetslöshet, inte minst mot bakgrund av dagens arbetsmarknad. Utskottet konstaterade att frågan är aktualiserad hos AMS bl.a. genom styrelsens handlingsprogram för att öka jämställdheten i arbetslivet. Någon riksdagens åtgärd med anledning av den i sammanhanget behandlade motionen ansågs därför inte påkallad. Utskottet har inte någon annan uppfattning i dag. Tilläggas kan att utskottet nyligen tillsammans med andra motioner som rör arbetsrätten tills vidare bordlagt motionsyrkanden, väckta under den allmänna motionstiden bl.a. av Socialdemokraterna, med krav på lagreglerad företrädesrätt till utökad arbetstid. Utskottet kan också konstatera att det förslag om en ny arbetsmarknadspolitisk åtgärd, arbetslivsutveckling, som läggs fram i propositionen och behandlas längre fram i detta yttrande, också skall kunna komma de deltidarbetslösa till del.

Med anledning av kravet på en strategi för att motverka ökande arbetslöshet bland kvinnor vill utskottet till en början framhålla att det är angeläget att Arbetsmarknadsverket i sin fördelning av insatser gör stora ansträngningar att ta fram platser åt sådana kategorier av arbetslösa, inte minst kvinnor, som inte berörs av de infrastrukturinvesteringar som ingår bland åtgärderna för att möta arbetslösheten.

Som framgått inledningsvis är kvinnornas arbetslöshet lägre än männens; i oktober i år var siffran 4,0 % jämfört med 6,2 % för männen. Ser man till antalet inkomna varsel om uppsägning under månaden är skillnaden påtaglig. Av nästan 20 000 varsel avser 23 % kvinnor. Inom nästan samtliga näringsgrenar är män varslade i större omfattning. Det enda undantaget är bland kommunalt anställda, där kvinnorna utgör 74 % av de varslade, och inom restaurang- och hotellnäringen där 58 % av varslen avser kvinnor.

Även om tillgänglig statistik visar att män för närvarande är drabbade av arbetslöshet eller hot om arbetslöshet i betydligt större omfatt-

ning än kvinnor, manar enligt utskottets mening utvecklingen till försiktighet om slutsatser för framtiden. Utskottet förutsätter att AMS följer läget på arbetsmarknaden uppmärksam och vid behov arbetar fram en sådan strategi som Socialdemokraterna efterlyser. Som nyss sagts måste man som en del i en sådan strategi finna lösningar anpassade till kvinnornas speciella förutsättningar och villkor. Utskottet återkommer i avsnittet om beredskapsarbete till de satsningar som där görs, bl.a. med hänsyn till behovet av beredskap för främst arbetslösa kvinnor vid omvandlingen av den offentliga sektorn.

Slutligen vill utskottet med anledning av det socialdemokratiska kravet på ett programförslag när det gäller vuxenutbildningen, till den del det avser kompetensutveckling i arbetslivet, hänvisa till det beredningsarbete som pågår inom regeringskansliet med anledning av Kompetensutredningens betänkanden (SOU 1991:56 och SOU 1992:7). Eftersom frågan således övervägs är något uttalande från riksdagens sida inte påkallat.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att de nu behandlade yrkandena 17–20 i den socialdemokratiska partimotionen Fi35 bör avslås av riksdagen, i förekommande fall i motsvarande del.

Ny demokratis förslag

Arbetsmarknadsutskottet går nu över till vissa förslag på arbetsmarknadspolitikkens område framförda i motion Fi36 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd). En antal förslag i samma motion behandlas på annat ställe i detta yttrande.

Förslagen innebär i korthet följande.

För att främja de arbetslösas möjligheter till arbete i den rådande lågkonjunkturen är det nödvändigt att ge *dispens från lagen om anställningsskydd (LAS)*. De arbetslösa skall kunna få tillfällig anställning med bibehållet arbetslöshetsunderstöd. Arbetsgivaren betalar mellanskillnaden upp till avtalsenlig eller marknadsmässig lön. Vissa regler utfärdas för att förhindra missbruk (yrkande 8).

Ett modernt lärlingssystem bör införas med löner som står i rimlig proportion till vad ungdomarna kan tillföra produktionen (yrkande 9).

Arbetsrätten behöver förändras och moderniseras. Därför måste arbetet inom Arbetsrättsutredningen fortgå i ursprunglig riktning (yrkandena 12 och 14).

Arbetslöshetsförsäkringen, som inte bör handhas av fackföreningarna, reformeras och byggs upp i tre steg. Staten skall stå för ett grundskydd under maximalt 300 dagar. Arbetsgivare tecknar en obligatorisk privat försäkring upp till viss inkomstrelaterad nivå därutöver. För ytterligare inkomstbortfall kan den enskilde teckna frivillig privatförsäkring; det kan ske även genom kollektiva fackföreningsförsäkringar (yrkandena 16 och 17).

Arbetsmarknadsutskottet gör följande bedömning med anledning av förslagen från Ny demokrati.

Sådana arbetsmarknadspolitiska åtgärder som riskerar att störa den ordinarie arbetsmarknaden bör enligt utskottets mening undvikas så

långt som möjligt. Utskottet ser i detta hänseende en stor risk med det system som förordas i nyd-motionen, där arbetslösa skulle få möjlighet att utföra vanligt arbete i företagen med bibehållen arbetslöshetsersättning. Ett av de syften som får antas ligga bakom motionen — att förhindra passiva kontantstöd — kan tillgodoses på andra och enligt utskottets mening bättre sätt. Utskottet återkommer senare till propositionens förslag om en ny arbetsmarknadspolitisk åtgärd, arbetslivsutveckling.

När det gäller förslaget om ett lärlingssystem vill utskottet hänvisa till riksdagens beslut om vissa gymnasie- och vuxenutbildningsfrågor m.m. (prop. 1991/92:157, UbU 26, rskr. 311) som innebär bl.a. att en ny utbildning för lärlingar införs i gymnasieskolan inom ramen för individuella program. Den nya lärlingsutbildningen skall vara en kombination av sådan utbildning som sker i ett företags regi, inom ramen för ett anställningsförhållande, och studier av vissa ämnen i gymnasieskolan. Lärlingarnas anställningsförhållanden under den tid de är i företagen är en fråga för parterna på arbetsmarknaden att komma överens om.

Frågan om Arbetsrättsutredningen och de av den borgerliga regeringen utfärdade direktiven (dir. 1991:118) är för närvarande föremål för diskussioner. Socialdemokraterna har framfört önskemål om att utredningen skall tillföras kompletterande utredningsuppdrag. Efter samråd skall, enligt vad som framgår av propositionen, tilläggsdirektiv på dessa områden övervägas. Med hänsyn härtill bör enligt arbetsmarknadsutskottets mening riksdagen inte nu göra något uttalande rörande det fortsatta utredningsarbetet. Som framgått tidigare har utskottet beslutat att motioner från allmänna motionstiden rörande arbetsrätten tills vidare skall vara bordlagda.

Överenskommelsen mellan företrädare för regeringspartierna och Socialdemokratiska arbetarepartiet innebär i fråga om arbetslöshetsförsäkringen att den aviserade höjningen av egenavgifterna i försäkringen inte skall ske. Den skall också i fortsättningen finansieras av egenavgifter och statsbidrag.

Utskottet ansluter sig till att arbetslöshetsförsäkringens inriktning bör vara den angivna. Innan man kan ta slutlig ställning till den närmare utformningen i fråga om ersättningsnivåer, finansiering, administration m.m. måste ingående överväganden göras. Till en början bör den särskilda utredning som har till uppgift att lämna förslag till utformning och finansiering av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (dir. 1992:24), genomföra sitt uppdrag. Redan av detta skäl kan utskottet inte ställa sig bakom motionsförslaget.

Vad utskottet anfört innebär sammanfattningsvis att utskottet avstyrker de nu behandlade yrkandena 8, 9, 12, 14, 16 och 17 i motion Fi36 (nyd).

I detta avsnitt tar utskottet även upp ett yrkande av Robert Jousma (nyd) i motion Fi25. Motionären anser att 2,5 miljarder kronor av de medel som anvisas till arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör specialdestineras till *räntesubventioner avseende lån för vissa ROT-arbeten* (yrkande 1).

Arbetsmarknadsutskottet anser att inriktningen på de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som nu föreslås bör vara den av regeringen angivna. Motionärens förslag kan alltså inte biträdas. Motion Fi25 yrkande 1 avstyrks.

Utskottet återkommer i det följande till de övriga motioner som avser medelsanvisningen.

Tillfällig förstärkning av arbetsförmedlingen

I propositionen i denna del (bilaga 7, avsnitt 2.2.1) vill regeringen ha riksdagens godkännande att 200 miljoner kronor av medlen på anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder används för *förstärkning av arbetsförmedlingen*.

Det nuvarande läget på arbetsmarknaden innebär en väsentligt större belastning på arbetsförmedlingen än någonsin tidigare. En tillfällig personalförstärkning, betingad av konjunkturläget, under innevarande budgetår är nödvändig enligt propositionen. Det framhålls att de förslag som läggs fram väsentligt kommer att öka förmedlingens möjligheter att bistå enskilda arbetssökande, vilket samtidigt ökar arbetsbelastningen. Det bör vara möjligt att tillfälligt anställa personer — i första hand arbetslösa — för att fullgöra arbetsuppgifter vid förmedlingen.

Arbetsmarknadsutskottet tillstyrker regeringens begäran.

En ny arbetsmarknadspolitisk åtgärd — arbetslivsutveckling

Proposition 50

Bakgrunden till förslaget om en ny arbetsmarknadspolitisk åtgärd (bilaga 7, avsnitt 2.2.2) är det nuvarande arbetsmarknadsläget med en snabb ökning av antalet långtidsarbetslösa. Långtidsarbetslösheten medför stora skadeverkningar. Människor bryts snabbt ned och blir passiviserade och isolerade, vilket försvårar eller omöjliggör att ta sig tillbaka till vanligt arbete. För samhället stiger kostnaderna för de sociala skyddssystemen. Arbetsmarknadens funktionssätt påverkas negativt när människor varaktigt förlorar sin anknytning till arbetsmarknaden. I tider av högkonjunktur förstärks överhettningstendenserna.

Tanken med arbetslivsutvecklingen är att möjliggöra en aktivare användning av medlen till arbetslöshetsförsäkringen. I korthet innebär systemet, som skall vara en försöksverksamhet under två år från den 1 januari 1993, följande.

Arbetslösa och deltidarbetslösa personer med rätt till ersättning från arbetslöshetskassan erbjuds möjligheter att delta i aktiviteter. Denna åtgärd kan komma i fråga om den arbetslöse inte kan få arbete, utbildningsplats eller annan aktiv åtgärd. Syftet är att bibehålla och stärka den enskildes anknytning till arbetsmarknaden. Arbetslivsutvecklingen skall också bidra till stimulans till eget företagande och till kooperativ verksamhet.

Arbetslivsutvecklingen får inte störa den ordinarie arbetsmarknaden eller sådana arbetsmarknadspolitiska åtgärder som syftar till att främja rekrytering av personal. Den får inte heller äventyra konkurrenshållanden. Åtgärden skall inte ersätta ordinarie arbete och inte heller fylla ett produktionsbehov hos arbetsgivare.

Den lokala arbetsförmedlingen samråder med näringsliv, offentlig sektor, fackliga organisationer, branschorganisationer och föreningsliv om den inriktning och organisation som arbetslivsutvecklingen bör ha. Det praktiska ansvaret för verksamheten överlämnas till stor del till anordnarna. Arbetsförmedlingen anvisar deltagandet. Om anvisningen avser en arbetsplats bör förmedlingen samråda med fackliga organisationer samt näringslivs- och branschorganisationer.

Under arbetslivsutvecklingen uppbär den enskilde ersättning motsvarande A-kasseersättning.

Genom en särskild lag, lagen om arbetslivsutveckling, klargörs att den som anvisats till verksamhet för arbetslivsutveckling inte skall anses som arbetstagare när han deltar i verksamheten. Arbetsmiljölagen skall dock i princip vara tillämplig. Den som deltar skall ha motsvarande försäkringsskydd som vid deltagande i arbetsmarknadsutbildning, vilket innebär att personen omfattas av arbetsskadeförsäkring och statlig grupplivförsäkring.

Arbetslivsutvecklingen skall fungera på ungefär samma sätt som arbetsmarknadsutbildningen i skyddet mot utförsäkring.

Ca 20 000 personer beräknas delta i arbetslivsutveckling varje månad. Departementschefen räknar med att anordnarna i många fall har sådant intresse av verksamheten att något särskilt statsbidrag inte skall vara nödvändigt. Belastningen på statsbudgeten föranleds av vissa kostnader för bl.a. planering och organisation av anordnarnas verksamhet, material, lokaler och liknande. Enligt propositionen är det arbetsförmedlingens sak att lägga fast dessa kostnadsramar. För de angivna ändamålen föreslås att 200 miljoner kronor anvisas.

Utbildningsbidraget motsvarar vad den arbetslöse annars skulle ha uppburit från A-kassan, vilket enligt propositionen innebär att det i princip endast sker en omdisposition av den ersättning som utbetalas av arbetslöshetskassorna.

Motionerna

Förslaget om arbetslivsutveckling tas upp i två motioner.

Karl-Gösta Svenson (m) anser enligt motion Fi66 att propositionen är oklar på vissa punkter. Enligt honom bör deltagandet vara frivilligt. Den som avböjer bör således inte kunna avstängas från ersättning under återstående period. Däremot bör en person som blir utförsäkrad efter att ha avböjt ett erbjudande om att delta i arbetslivsutveckling inte ha samma möjligheter till andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder som den som har varit aktiv under sin arbetslöshetstid. Motionären anser vidare att arbetslivsutvecklingen inte bör kvalificera för en ny ersättningsperiod utan enbart förlänga den löpande perioden. Det är vidare motionärens uppfattning att olika slag av arbetsmarknadspolis-

ka åtgärder inte skall kunna avlösa varandra utan en mellanliggande period av arbetssökande. Slutligen bör det enligt motionären klargöras att den som deltar i arbetslivsutveckling står till arbetsmarknadens förfogande.

Laila Strid-Jansson och Arne Jansson (nyd) är enligt motion Fi57 kritiska mot förslaget om arbetslivsutveckling. Systemet kommer att leda till byråkrati och oklara ansvarsförhållanden. Det är enligt motionärerna bättre om arbetsförmedlingen själv får sköta arbetslivsutvecklingen (yrkande 1). Systemet kommer bara att få en uppehållande funktion; tiden innan den arbetslöse blir utförsäkrad förlängs. Motionärerna för fram ett alternativt förslag. Medlen bör i stället användas för köp av utbildningsplatser eller utbildning i annan form hos privata arbetsgivare. De arbetslösa kan då få en yrkesutbildning som är till nytta när konjunkturen vänder (yrkande 2). Motionärerna kan också tänka sig att de som uppbär arbetslöshetsersättning gör en samhällsin-sats av något slag, kanske enligt den s.k. Hallstahammarmodellen (yrkande 3).

Arbetsmarknadsutskottets överväganden

Allmän inriktning

Utskottet är positivt till grundtankarna bakom regeringsförslaget om arbetslivsutvecklingen som ett sätt både att bibehålla och stärka den arbetslöses anknytning till arbetslivet och att förhindra utförsäkring. Såsom framförs i propositionen är långvarig arbetslöshet till skada för den enskilde och samhället. Det gäller alltså, om läget på arbetsmarknaden ger liten utsikt till ett ordinarie arbete, att finna vägar att förhindra passivisering och isolering. Arbetslöshetstiden bör användas så att den arbetslöse när läget ljusnar har möjligheter att ta sig tillbaka till den reguljära arbetsmarknaden och — kanske inte mindre viktigt — själv ser sådana möjligheter. Genom arbetslivsutvecklingen kan kontakter skapas som på sikt kan underlätta återinträdet på arbetsmarknaden. Den arbetslöse kan skaffa sig nya kunskaper och lära känna andra arbetsområden. Intresse kan väckas för utbildning av olika slag.

Utskottet ställer sig också bakom de tankar som förslaget bygger på när det gäller den lokala förankringen. Genom att kommunen, de fackliga organisationerna och närings- och föreningslivet på orten engageras vinner man fördelen att de aktiviteter som kommer till stånd verkligen kan bli till nytta för hela orten, det må sedan vara insatser inom kultur- eller miljövard, inom folkrörelserna eller på olika arbetsplatser. Framför allt i det senare fallet är det dock, såsom betonas i propositionen, viktigt att insatserna inte stör den ordinarie arbetsmarknaden eller utgör konkurrerande verksamhet.

Det finns enligt utskottets mening skäl att understryka att arbetslivsutvecklingen trots allt är en åtgärd som skall tas till i sista hand. En anvisning måste föregås av en noggrann bedömning i varje enskilt fall om andra insatser är mer adekvata. Även i det fallet att det finns risk

för utförsäkring måste det noga övervägas om beredskapsarbete eller arbetsmarknadsutbildning eller någon annan åtgärd är ett bättre sätt att öka den arbetslöses förutsättningar att återvända till den reguljära arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsutskottet vill i detta sammanhang väcka frågan om vilka kategorier av arbetslösa som skall kunna delta i arbetslivsutveckling. Regeringsförslaget innebär, som redan sagts, att endast personer med rätt till arbetslöshetsersättning omfattas. Utskottet anser att det bör övervägas om även personer med kontant arbetsmarknadsstöd skall kunna anvisas arbetslivsutveckling. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer i frågan.

Utskottet återkommer i det följande till de regler som bör gälla för arbetslivsutvecklingen liksom till den motion som behandlar detta.

Dessförinnan tar utskottet upp motion Fi57 av Laila Strid-Jansson och Arne Jansson (nyd). Utskottet kan, vilket framgår redan av vad som nyss sagts, inte ansluta sig till den allmänt negativa inställning till arbetslivsutveckling som motionärerna ger uttryck för. Inte heller kan utskottet se det framförda motförslaget — att de medel som är tänkta att gå till arbetslivsutveckling i stället skulle användas för att bekosta köp av utbildning och utbildningsplatser hos det privata näringslivet — som ett alternativ till arbetslivsutveckling. Det primära hos många av de personer som kan komma att omfattas av arbetslivsutveckling är inte behovet av en yrkesutbildning eller annan utbildning. Det handlar i stället om att behålla kontakten med arbetslivet, att förhindra isolering och passivisering och att vidmakthålla kunskaper.

När det gäller det i motionen framförda förslaget om något slag av samhällsinsats från de arbetslösas sida har utskottet den kommentaren, att inriktningen av arbetsmarknadspolitiken är just att i möjligaste mån förhindra passiva kontantstöd. Arbetslöshetsförsäkringen bygger också på att den arbetslöse skall vara aktiv. Den som avböjer anvisningar om arbete eller utbildning riskerar avstängning från ersättning. Det skulle enligt utskottets mening däremot föra för långt och även bli administrativt betungande att införa ett generellt system som avkrävde den arbetslöse en samhällsinsats av något slag som villkor för ersättning.

Med det anförda avstyrker utskottet den nu behandlade motionens yrkanden 2 och 3.

Ansvar för genomförandet

I fråga om det i samma motion Fi57 framförda förslaget att arbetsförmedlingen i samråd med arbetsgivaren bör sköta arbetslivsutvecklingen har arbetsmarknadsutskottet såsom redan framgått ställt sig bakom propositionens tanke att de lokala parterna engageras i verksamheten. Det behöver inte vara en verksamhet som bedrivs hos en enda arbetsgivare utan flera intressenter kan vara involverade. Det är som utskottet ser det inte givet att arbetsförmedlingen skulle ha de bästa förutsättningarna att finna lämplig verksamhet för arbetslivsutvecklingen, som inte bara kan innefatta arbetsinsatser utan också utbildning av olika

slag. Till detta kommer att förmedlingarna redan i dag har en ytterst ansträngd arbetssituation. Utskottet är därför positivt till idén med särskilda anordnare som i huvudsak ansvariga för den praktiska uppläggnings av arbetslivsutvecklingen medan arbetsförmedlingens roll blir att anvisa åtgärden och bestämma de yttre ramarna. Utskottet kan inte heller dela motionärernas farhågor att verksamheten kommer att leda till en stor byråkrati. Tvärtom betonas i propositionen att organisationen kring arbetslivsutvecklingen bör vara så obyråkratisk som möjligt. Med detta avstyrker utskottet även yrkande 1 i den nu behandlade motionen Fi57.

Regelverket

När det sedan gäller regelverket kring arbetslivsutvecklingen är arbetsmarknadskommitténs uppfattning följande.

Utgångspunkten när man bestämmer vilka regler som bör gälla för verksamheten är att arbetslivsutvecklingen, sett ur den enskildes perspektiv, har två syften. Det är fråga såväl om att bibehålla och stärka den arbetslöses anknytning till arbetslivet som att ge ett skydd mot utförsäkring. En förutsättning för att arbetslivsutvecklingen skall bli meningsfull är att den enskilde ser verksamheten som en möjlighet och inte som en skyldighet. Det bör därför inte vara ett tvång i egentlig mening att delta i verksamheten; däremot bör den som deltar hamna i bättre läge än den som varit passiv under arbetslöshetstiden.

Det nu sagda innebär att utskottet inte kan ställa sig bakom regeringsförslaget i den del som det innebär att en försäkrad som vägrar att delta i arbetslivsutveckling i princip skall kunna avstängas från ersättning. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att det ligger i den enskildes intresse att delta — den som avböjer ett erbjudande missar möjligheten att skydda sig mot utförsäkring, till vilket utskottet återkommer i det följande. Ett avböjande bör enligt utskottets mening även allmänt sett påverka den arbetslöses vidare möjligheter att erbjudas skydd mot utförsäkring. Det anförda innebär också att utskottet ansluter sig till motion Fi66, såvitt densamma rör frivilligheten i deltagandet.

En annan utgångspunkt är att arbetslivsutvecklingen måste vara en åtgärd i sista hand. Detta innebär, som redan sagts, att det måste göras en ingående bedömning av den arbetslöses möjligheter till arbete på den reguljära arbetsmarknaden eller till utbildning innan anvisning sker. Det innebär emellertid också att en anvisning inte bör ha en alltför lång varaktighet. Normalt bör enligt utskottets mening anvisningstiden inte överstiga sex månader. Om det blir fråga om anvisning under längre tid bör verksamheten inte få bedrivas på samma arbetsplats, såvida det inte finns mycket starka skäl för det. Innan frågan om förlängd eller förnyad anvisning förs på tal, måste självfallet en förnyad prövning göras mot ordinarie arbetsmarknad — syftet med arbetslivsutvecklingen är att förbättra den arbetslöses förutsättningar i detta hänse-

ende. Även frågan om utbildning måste prövas. Genom arbetslivsutvecklingen kan den arbetslöse ha kommit att inriktas mot nya områden, som kräver utbildningsinsatser.

För att arbetslivsutvecklingen skall fungera på motsvarande sätt som beredskapsarbete eller arbetsmarknadsutbildning när det gäller skydd mot utförsäkring bör den tid som den försäkrade deltar i arbetslivsutvecklingen jämföras med tid under vilken förvärvsarbete skall ha utförts för att arbetsvillkoret enligt 6 § arbetslöshetsförsäkringslagen skall vara uppfyllt. Det innebär alltså att den försäkrade genom sitt deltagande i arbetslivsutvecklingen skall kunna tjäna in en ny ersättningsperiod. En förutsättning för att tiden i arbetslivsutveckling skall tillgodoräknas som s.k. jämförd tid, bör dock enligt utskottets mening vara att verksamheten i arbetslivsutvecklingen utförs i enlighet med arbetsförmedlingens anvisning. Om arbetsmarknadsmyndigheten bedömt att arbetslivsutvecklingen bör pågå under viss tid, kan den försäkrade alltså inte i förtid avbryta sitt deltagande t.ex. därför att han på nytt uppfyllt arbetsvillkoret. Syftet med åtgärden är ju inte enbart att vara en garanti mot utförsäkring. För att tiden skall få tillgodoräknas som jämförd, måste arbetsförmedlingen ha lämnat sitt medgivande till att avbrott sker. Givetvis skall sådant medgivande kunna lämnas om den arbetslöse får ett reguljärt arbete eller möjlighet till utbildning men även andra skäl skall kunna godtas. Arbetslivsutvecklingen får i sådant fall anses ha utförts i enlighet med arbetsförmedlingens anvisning. Om arbetslivsutvecklingen inte fullföljs enligt anvisningen, blir den tid som den arbetslöse deltagit i arbetslivsutvecklingen i stället s.k. överhoppningsbar tid enligt 8 § lagen om arbetslöshetsförsäkring.

Arbetsmarknadsutskottet anser med hänvisning till det anförda att 2 § i den föreslagna lagen om arbetslivsutveckling bör ha följande lydelse:

"Den tid under vilken en försäkrad deltagit i verksamhet för arbetslivsutveckling i enlighet med länsarbetsnämndens anvisning jämföras med tid under vilken en försäkrad enligt 6 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring skall ha utfört förvärvsarbete. Vid bestämmande av ramtid enligt samma bestämmelse räknas inte tid då den försäkrade varit hindrad att arbeta på grund av deltagandet, i den mån tiden inte jämföras enligt vad som nyss sagts."

Regeringsförslaget innebär att ersättningsperioden i arbetslöshetsförsäkringen skall förlängas med det antal dagar som motsvarar dagar under vilka den försäkrade har anvisats verksamhet för arbetslivsutvecklingen, vilket regleras genom ett tillägg till 14 § arbetslöshetsförsäkringslagen. Under denna tid uppbärs dagpenning som i arbetslöshetsförsäkringen, men ersättningen benämns utbildningsbidrag som skall särredovisas.

Det är enligt utskottets mening lättare för tanken om saken uttrycks så, att i ersättningsperioden inte inräknas dagar, under vilka den försäkrade har varit anvisad verksamhet för arbetslivsutveckling, dvs. den period då den uppburna ersättningen skall benämnas utbildningsbidrag. Någon saklig skillnad åsyftas inte. Arbetslivsutvecklingen kommer därmed även i detta hänseende att fungera på motsvarande sätt

som beredskapsarbete eller arbetsmarknadsutbildning med utbildningsbidrag. Det nya andra stycket i paragrafen bör därför ha följande lydelse:

"— — —

I ersättningsperioden inräknas inte dagar, under vilka den försäkrade har anvisats verksamhet för arbetslivsutveckling i enlighet med föreskrifter som har meddelats av regeringen."

Sammanfattningsvis anser arbetsmarknadsutskottet att riksdagen med anledning av propositionen i dessa delar och motion Fi66 i motsvarande del samt med avslag på motion Fi57 i motsvarande delar *dels* bör anta förslaget till lag om arbetslivsutveckling med den nyss angivna ändringen och förslaget till lag om ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring i enlighet med vad nyss anförts, *dels* bör godkänna vad utskottet i övrigt anför.

Propositionen i övrigt i denna del bör läggas till handlingarna.

Åtgärder för ungdomar under 25 år

Med anledning av regeringens proposition 1991/92:124 fattade riksdagen i våras beslut om en ny arbetsmarknadspolitisk åtgärd för ungdomar, ungdomspraktik (1991/92:AU11, rskr. 252). Bakgrunden var den snabbt ökande arbetslösheten bland de yngre. Medel anvisades för 39 000 ungdomspraktikplatser, som skulle finansieras inom befintliga budgetramar.

Åtgärden, som är tidsbegränsad, har mycket snabbt fått stort genomslag. I slutet av oktober 1992 var 57 300 ungdomar anvisade ungdomspraktik, dvs. betydligt fler än som beräknats medel för.

I proposition 50 (bilaga 7, avsnitt 2.2.3) föreslås nu att medel anvisas för ytterligare 36 000 ungdomspraktikplatser, vilket innebär totalt 75 000 platser. Den ytterligare kostnaden för detta beräknas till 2 900 miljoner kronor.

Därutöver föreslås vissa ändrade regler för ungdomspraktiken.

En ungdom skall i vissa fall kunna anvisas en praktikplats utan föregående jobbsökaraktiviteter och viss anmälningstid hos arbetsförmedlingen. Dessa krav bör enligt propositionen inte upprätthållas om den unge funnit en lämplig praktikplats på egen hand. En anvisning skall dock alltid föregås av en sedvanlig prövning av att ingen bättre åtgärd kan vidtas. Enligt propositionen bör det inte heller ställas obligatoriskt krav på deltagande i jobbsökaraktiviteter vad gäller avtalade inskolningsplatser och arbete med rekryteringsstöd.

Det föreslås vidare att anvisningstiden sex månader på en ungdomspraktikplats skall kunna förlängas med ytterligare sex månader efter en lämplighetsprövning av arbetsförmedlingen. Den förlängda praktiken bör förläggas till en annan arbetsplats om inte synnerliga skäl talar emot. Efter genomgången ungdomspraktik skall arbete med rekryteringsstöd kunna anvisas direkt.

Av de medel som föreslås för ungdomspraktikplatser bör enligt propositionen högst 30 miljoner kronor kunna användas till ett sär-

skilt bidrag i form av resekostnadsersättning m.m. Det avser främst ungdomar i glesbygd som inte kan få praktik på hemorten eller inom pendlingsavstånd och som därför har onormalt höga resekostnader.

Vidare bör enligt propositionen ungdomar under 25 år som genomgått en ungdomspraktikperiod kunna anvisas beredskapsarbete, i det fall att de varit etablerade på arbetsmarknaden före arbetslösheten. Detta bör gälla från den 1 mars 1993.

Regeringen hemställer att riksdagen godkänner vad som föreslagits om ändrade regler för ungdomspraktiken.

Slutligen aviseras i propositionen att regeringen avser att i budgetpropositionen föreslå en förlängning ett år av systemet med ungdomspraktik.

I detta sammanhang tar utskottet upp yrkande 20 i v-motionen Fi37 av Lars Werner m.fl. Vänsterpartiet säger sig acceptera *arbetsmarknadsinsatserna för ungdomar* men vill markera skillnaden mellan ordinarie nya arbetstillfällen för ungdomar och den tillfälliga yrkeslivserfarenhet som ungdomspraktiken kan erbjuda. Eftersom arbetsmarknadspolitikens långsiktiga mål är att skapa varaktiga arbeten och jämlika arbetsvillkor för ungdomar är det viktigt att analysera praktikens effekter på arbetsmarknaden. Omprövning måste ske så snart konjunkturen och det ekonomiska läget så tillåter.

Arbetsmarknadsutskottet vill med anledning av motionen understryka att ungdomspraktiken är en exceptionell åtgärd i en lågkonjunktur med ett mycket svårt arbetsmarknadsläge särskilt för ungdomar. Systemet har tidsbegränsats. Om förlängning sker, såsom aviserats i propositionen, är det därför att ett fortsatt allvarligt arbetsmarknadsläge motiverar det. Något uttalande härutöver är enligt utskottets mening inte påkallat med anledning av motion Fi37 (yrkande 20), som således avstyrks.

Som nyss nämnts har arbetsmarknadsministern anfört att han mot bakgrund av utvecklingen ser behov av ungdomspraktiken även under nästa budgetår. Han anmäler sin avsikt att återkomma i frågan i den kommande budgetpropositionen.

Utskottet vill med anledning av detta framföra följande. Om systemet med ungdomspraktiken förlängs, är det som utskottet ser det nödvändigt att redan nu betona vikten av att ungdomspraktiken inte får störa den reguljära arbetsmarknaden under sommarmånaderna, då det finns goda möjligheter till semestervikariat för ungdomarna. För ungdomar med handikapp bör liksom nu gälla särskilda regler.

I detta sammanhang vill utskottet också ta upp en fråga som gäller den nedre åldersgränsen för ungdomspraktiken. Enligt de nu gällande reglerna omfattar systemet ungdomar i åldern 18–24 år. Även den som har fyllt 17 år och fullgjort en minst tvåårig gymnasieutbildning skall kunna komma in fråga. För ungdomar under 20 år gäller, att de skall ha fullföljt en minst tvåårig gymnasieutbildning; undantag medges vid synnerliga skäl. Tanken bakom det principiella kravet på gymnasieutbildning är att ungdomarna i första hand måste hjälpas in på den utbildning de önskar, samtidigt som det är angeläget att förhindra att ungdomar på grund av de ekonomiska villkoren styrs in

mot arbetsmarknadspolitiska åtgärder när utbildning i det reguljära utbildningsväsendet med studiebidrag i vanlig ordning är det mest adekvata.

Denna huvudprincip bör gälla även fortsättningsvis. Utskottet kan dock tänka sig enskilda fall när en ungdomspraktikplats ter sig som det bästa alternativet, trots att det är fråga om en mycket ung person utan gymnasieskola bakom sig. Som exempel kan nämnas en person, som trots sin ringa ålder kan sägas vara etablerad på arbetsmarknaden genom att han eller hon har upparbetat en rätt till arbetslöshetsersättning. Det skall samtidigt framstå som mer eller mindre orealistiskt att denna person skulle fullfölja en gymnasieutbildning. I ett sådant liksom i andra mycket speciella fall anser utskottet att undantag bör kunna komma i fråga från de annars gällande principerna.

Om det finns synnerliga skäl, skall alltså även den som är under 18 år och inte fullföljt en minst tvåårig gymnasial utbildning kunna anvisas ungdomspraktikplats. Detta förutsätter en ändring i förordningen (1992:330) om ungdomspraktikanter.

I sammanhanget skall även erinras om den referensgrupp med representanter för arbetsmarknadens parter och AMS som har till uppgift att kontinuerligt följa hur systemet med ungdomspraktik verkar i praktiken och om så är erforderligt komma med förslag till förändringar eller förbättringar. Om referensgruppen finner brister i systemet bör det enligt utskottets mening stå regeringen fritt att utan riksdagens hörande rätta till detta, i den mån det inte strider mot den utformning av ungdomspraktiken som riksdagen godkänt (prop. 1991/92:124, AU11, rskr. 252).

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens nu framlagda förslag om ändrade regler för ungdomspraktik.

Arbetsmarknadsutbildning

I september innevarande år deltog 90 000 personer i arbetsmarknadsutbildning. Enligt propositionen (bilaga 7, avsnitt 2.2.4) är det med hänsyn till denna höga volym väsentligt att noga följa kostnadsutvecklingen och vidta åtgärder för att effektivisera resursanvändningen. RRV:s granskning av den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen visar enligt propositionen att en hel del åtgärder kan och måste vidtas för att förbättra upphandlingskompetensen.

I propositionen görs bedömningen att Arbetsmarknadsverket under innevarande budgetår bör kunna få ut fler än 2 000 nya platser inom arbetsmarknadsutbildningen för beräknade medel. Det betonas att också AMU-gruppen verksamt måste bidra till att fler arbetslösa får del i arbetsmarknadsutbildningen. Någon medelsökning föreslås inte.

I propositionen anförts att de som löper *risk för utförsäkring* från arbetslöshetskassan skall kunna erbjudas arbetsmarknadsutbildning som ett alternativ till beredskapsarbete, i de fall utbildning är ett bättre alternativ. Regeringen hemställer att riksdagen tar del av vad som anförts i detta hänseende.

Arbetsmarknadsutskottet anser att propositionen bör läggas till handlingarna i motsvarande del.

Vänsterpartiet anser i sin motion Fi37 av Lars Werner m.fl. att kompetensutvecklingen i arbetslivet måste stimuleras (yrkande 21). Direkta *stimulansbidrag för kompetensutveckling* bör kunna utges, eventuellt tillsammans med andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder, såsom beredskapsarbete. En förutsättning bör dock vara att det finns ett lokalt avtal om en utbildningsplan.

Arbetsmarknadsutskottet har i det föregående behandlat frågan om kompetensutveckling i arbetslivet. Förslag från regeringen bör avvaktas. Detta gäller självfallet även i fråga om ekonomiska villkor och andra regler vid kompetensutvecklingen. Utskottet kan således inte tillstyrka Vänsterpartiets motion Fi37 (yrkande 21).

I sammanhanget behandlar utskottet även motion Fi38 av Sigge Godin (fp) som avser *utbildning i företag*. Det är motionärens uppfattning att bidrag bör kunna lämnas till arbetsgivarna inte bara till utbildningskostnaderna, utan också till lönekostnader. Lönekostnadsbidrag kan i dag enbart utgå till företag inom tillverkningsindustrin. Motionären understryker behovet i dagsläget av åtgärder som underlättar för företag att hålla kvar personal samtidigt som man kan ge de anställda kunskapsförnyelse. Han anser också att närings- och arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör vara branschmässigt neutrala. En vidgning av stödvillkoren bör enligt motionären kunna täckas inom befintliga resursramar.

Utbildning i företag är enligt utskottets mening en betydelsefull form av utbildning som blir ett särskilt viktigt alternativ för att förhindra att uppsägningar eller permitteringar verkställs. Utskottet vill erinra om att bidraget till lönekostnader inom tillverkningsindustrin enbart är en försöksverksamhet, som med hänsyn till konjunkturläget förlängts att gälla även innevarande budgetår. Enligt utskottets mening bör denna försöksverksamhet utvärderas innan man tar ställning till om bidrag till lönekostnader bör kunna utges mera generellt. Utskottet avstyrker motion Fi38 med hänvisning till detta.

Vad gäller *utbildningsvikariaten* väntar sig arbetsmarknadsministern ett stort intresse från arbetsgivarnas sida. Bedömningen görs att i genomsnitt 20 000 personer per månad skall omfattas av vikariaten under resten av innevarande budgetår.

Laila Strid-Jansson och Arne Jansson (nyd) beskriver i motion Fi57 (yrkande 6), utbildningsvikariaten som ett misslyckande. Privata företag anställer inte gärna vikarier, sägs det. Frågan om utbildningsvikariat i det privata näringslivet bör utredas enligt motionärerna.

Utskottet delar inte motionärernas syn på utbildningsvikariaten och ser ingen anledning att utreda frågan. Motionen avstyrks således i den delen.

Till förstärkning av *utbildningen i det reguljära utbildningsväsendet* läggs det fram förslag om medel till den kommunala vuxenutbildningen, gymnasieskolan och folkhögskolan som skall anvisas på anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Det är enligt propositionen angeläget att arbetslösa kan komplettera sina tidigare utbildningar, och därför bör det kommunala offentliga skolväsendet och folkhögskolorna ges förutsättningar att anordna kompletterande utbildningar under våren 1993.

Regeringen föreslår att AMS beviljas 316 miljoner kronor för ändamålet, motsvarande 23 000 heltidsplatser. Beloppet skall utgöra bidrag till en del av utbildningskostnaden för kommuner och folkhögskolor som anordnar dessa utbildningar. Till detta kommer medel för studiestöd m.m., som anvisas över Utbildningsdepartementets anslag.

Kostnaderna för utbildning vid komvux, exkl. studiestöd, beräknas till 143 miljoner kronor, motsvarande 13 000 heltidsplatser, vid gymnasieskolan till 67 miljoner kronor för 5 000 platser och vid folkhögskolan till 106 miljoner kronor också för 5 000 platser.

Beträffande folkhögskolorna anges att AMS bör kunna lämna bidrag direkt till skolorna eller via Folkbildningsrådet.

I fyra motioner framförs kravet att *medlen till folkhögskolorna* bör kanaliseras direkt genom Folkbildningsrådet. Det är motionerna Fi37 (yrkande 19) av Lars Werner m.fl. (v), Fi39 av Anita Persson (s), Fi67 av Ivar Virgin (m) och Fi19 av Elisabeth Persson (v).

Arbetsmarknadsutskottet anser liksom motionärerna att goda skäl talar för att medlen till folkhögskolorna kanaliseras på vanligt sätt, dvs. genom Folkbildningsrådet. Det skall dock understrykas, att syftet är att vidga möjligheterna för de arbetslösa att öka sin kompetens. Vid fördelningen av medlen bör enligt utskottets mening samråd ske med Arbetsmarknadsverket.

Utskottet anser att regeringens förslag om bidrag till utbildning i det reguljära utbildningsväsendet bör godkännas, dock att den del av medlen som beräknats till folkhögskolorna, 106 miljoner kronor, bör fördelas av Folkbildningsrådet. Motionerna Fi19, Fi37 (yrkande 19), Fi39 och Fi67 tillstyrks därmed.

Slutligen tar utskottet i detta avsnitt upp motion Fi57 (yrkande 4) av Laila Strid-Jansson och Arne Jansson (nyd). Motionärerna anser att de medel som avser komvux och folkhögskolan bör användas till *yrkesutbildningar och yrkeskompletteringar*.

Utskottet anser i denna fråga liksom regeringen att inriktningen vid användningen av de nu föreslagna medlen bör vara att ge arbetslösa möjlighet att komplettera tidigare utbildning och kan således inte ställa sig bakom motionskravet att det skall vara fråga om yrkesinriktad utbildning. Motion Fi57 avstyrks i motsvarande del.

Bidrag till affärsverksinvesteringar

I propositionen (bilaga 7, avsnitt 2.2.5) anføres att stora investeringar inom infrastrukturuområdet — vilka primärt motiveras av andra förhållanden — har tidigare lagts av arbetsmarknadsskäl. Situationen på arbetsmarknaden är emellertid så allvarlig att den motiverar ytterligare infrastruktursatsningar. I propositionens bilaga 4, Kommunikationsde-

partementet, föreslås ytterligare 1 500 miljoner kronor till Vägverkets disposition för reparationer och investeringar på länsvägnätet huvudsakligen i skogslänen.

I föreliggande bilaga 7 föreslår regeringen att AMS tilldelas medel så att myndigheten centralt i samråd med de affärsverk som finansierar sina investeringar utanför statsbudgeten samt med Byggnadsstyrelsen kan inventera och initiera lämpliga investeringar som snabbt kan komma i gång. Medlen skall utgöra bidrag till de kostnader som tidigareläggningen medför. Inriktningen skall enligt propositionen vara att skapa sysselsättning åt svaga grupper samt i regionalpolitiskt prioriterade områden. 1 000 miljoner kronor beräknas för detta ändamål.

Arbetsmarknadsutskottet noterar att de medel som ställs till Vägverkets disposition enligt propositionen skall fördelas på ett sådant sätt att stor hänsyn tas till arbetslöshetssituationen regionalt och lokalt. Arbetsmarknadsutskottet vill i detta sammanhang återigen framhålla behovet av utvärdering av det antal personer som kan få sysselsättning genom olika infrastrukturåtgärder m.m. Utskottet hälsar därför med tillfredsställelse den samlade redovisning av arbetsmarknadsinsatserna och de effekter de beräknas få som regeringen aviserat. Enligt propositionen kommer en sådan redovisning att lämnas till riksdagen senare under innevarande budgetår. Utskottet förutsätter att denna redovisning lämnas i samband med budgetpropositionen för budgetåret 1993/94.

Arbetsmarknadsutskottet har intet att invända mot det av regeringen föreslagna bidraget till investeringar till affärsverken enligt ovan. Arbetsmarknadsutskottet tillstyrker således ett godkännande i fråga om bidrag till affärsverksinvesteringar.

Beredskapsarbete

I propositionen (bilaga 7, avsnitt 2.2.6) anförs att det är nödvändigt att kunna erbjuda fler arbetslösa beredskapsarbeten. De arbetslösa som riskerar att utförsäkras från arbetslöshetsförsäkringen skall uppmärksammas i detta sammanhang. Vidare måste AMS ha beredskap för insatser med tanke på omvandlingen av den offentliga sektorn, som kan leda till en ökning av kvinnornas arbetslöshet. Ytterligare ett skäl till en ökad omfattning av de sysselsättningsskapande åtgärderna är att ett stort antal personer kommer att slutföra olika former av arbetsmarknadsutbildning under budgetåret. Liksom i kompletteringspropositionen (prop. 1991/92:150, bilaga 1:8) pekas på behovet av beredskapsarbeten inom den skogliga sektorn och till upprustning av skolans fysiska arbetsmiljö.

Det ytterligare behovet av medel för beredskapsarbete har för innevarande budgetår beräknats till 3 400 miljoner kronor, vilket motsvarar 30 000 personer i genomsnitt per månad under resten av budgetåret. I beloppet ingår också kostnader för rekryteringsstöd.

Vidare anförts i propositionen att ytterligare 250 miljoner kronor tillförs för otraditionella insatser på anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Vid användningen av dessa medel skall speciellt kvinnornas och ungdomarnas behov uppmärksammas.

I motion Fi57 (yrkande 5) av Laila Strid-Jansson och Arne Jansson (nyd) begärs ett tillkännagivande till regeringen att *beredskapsarbeten* får sökas hos den *privata företagsamheten*.

Arbetsmarknadsutskottet informerar om att såväl statliga myndigheter, kommuner och landsting som enskilda arbetsgivare kan anordna beredskapsarbete. Lönen betalas ut av arbetsgivaren som — vid enskilt beredskapsarbete — får ett grundbidrag med högst 50 % av lönekostnaderna.

Utskottet erinrar om att enligt förordning (1987:411) om beredskapsarbete skall en arbetslös som riskerar att bli utförsäkrad anvisas ett beredskapsarbete om det inte finns särskilda skäl emot det. Naturligtvis skall arbetsgivarens önskemål om arbetskraft och den sökandes önskemål om arbete så långt som möjligt stämma överens. Med hänvisning till det anförda anser arbetsmarknadsutskottet att det här aktuella motionsyrkandet inte bör påkalla någon riksdagens åtgärd. Arbetsmarknadsutskottet avstyrker således motion Fi57 (yrkande 5).

Medelsanvisningen

Enligt regeringens förslag bör till reservationsanslaget *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 anvisas ytterligare 8 066 miljoner kronor. I och med de beslut riksdagen fattade på grundval av 1992 års kompletteringsproposition har tidigare 19 807 miljoner kronor anvisats till detta anslag (1991/92:Fi30, rskr. 350). Sammanlagt betyder detta att 27 873 miljoner kronor har beräknats för innevarande budgetår. Anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder uppgick under föregående budgetår till 17 386 miljoner kronor.

Regeringens föreliggande medelsförslag är en konsekvens av den nu planerade inriktningen. Sammanfattningsvis innebär förslaget följande beräkning.

Arbetsmarknadspolitisk åtgärd	Miljoner kronor
Anordnande av arbetslivsutveckling	200
Ungdomspraktik	2 900
Utbildning i komvux, gymnasieskolan och folkhögskolor	316
Bidrag till affärsverksinvesteringar	1 000
Beredskapsarbete	3 400
Otraditionella insatser	250
Summa	8 066

Vänsterpartiet yrkar i sin motion Fi37 (yrkande 22) att ytterligare tre miljarder kronor utöver regeringens förslag anslås till arbetsmarknadsutbildningen, dvs. till anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Lik-

som regeringen anser partiet att medlen till arbetsmarknadsutbildning bör användas så effektivt som möjligt. Den ökade efterfrågan har dock tärt på resurserna, vilket lett till en olycklig nedtrappning.

Arbetsmarknadsutskottet har ovan ställt sig bakom regeringens förslag i fråga om strukturen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Motionernas ändringsförslag har i huvudsak avstyrkts. Beträffande motion Fi37 (yrkande 22) vill utskottet erinra om att drygt 11,2 miljarder kronor beräknats under innevarande budgetår för köp av särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning och utbildningsbidrag i samband med denna, vilket innebär en ökning i förhållande till budgetåret innan med 1,2 miljarder kronor på denna delpost. Vidare konstaterar arbetsmarknadsutskottet att regeringen i slutet på oktober i år uppdragit åt AMS att i samråd med AMU-styrelsen vidta åtgärder för att minska kostnaderna för anordnande av arbetsmarknadsutbildning. Bland annat bör affärsmässigheten i upphandlingsförfarandet stärkas och ingångna avtal ses över. Enligt uppdraget skall resultatet bli en väsentlig utökning av arbetsmarknadsutbildningen under återstoden av innevarande budgetår. AMS skall senast den 1 december 1992 redovisa vidtagna åtgärder och beräknade effekter av dessa.

Utskottet konstaterar en beräknad medelsökning mellan budgetåren för arbetsmarknadsutbildningen tillsammans med krav på effektivisering av medelsanvändningen.

Utskottet vill vidare erinra om att "storanslaget" Arbetsmarknadspolitiska åtgärder inrymmer kraftigt ökade resurser för innevarande budgetår jämfört med föregående budgetår. Som anförts tidigare emotser utskottet regeringens samlade redovisning av arbetsmarknadsinsatserna och de effekter de beräknas få i samband med budgetpropositionen. Utskottet tillstyrker därmed den av regeringen begärda anslagsförstärkningen på 8 066 000 000 kronor och avstyrker motion Fi37 (yrkande 22).

Arbetarskyddsavgiften och Arbetsmiljöfonden

I bilaga 3 till proposition nr 50 (Socialdepartementet) föreslås en sänkning av arbetsgivaravgifterna med totalt 4,30 procentenheter. Arbetarskyddsavgiften, som för närvarande uppgår till 0,35 % av löneunderlaget, föreslås helt avvecklad. Egenavgiften, för närvarande 0,20 %, föreslås likaledes helt avvecklad.

Sänkningen av arbetarskyddsavgiften grundar sig till en del på det beslut som riksdagen fattade i våras om att avveckla statsbidraget till företagshälsovården från den 1 januari 1993 (prop. 1991/92:100 bil. 11, AU12, rskr. 251). Av arbetarskyddsavgiften har 53,3 % gått till ett särskilt konto hos Riksgäldskontoret för detta ändamål. Som en följd av avvecklingen av statsbidraget sänks arbetarskyddsavgiften med 0,18 procentenheter. Hela den del av egenavgiften som utgörs av arbetarskyddsavgift har gått till företagshälsovården; avvecklingen av statsbidraget innebär att arbetarskyddsavgiften helt slopas. I stället föreslås en motsvarande höjning av arbetsskadeavgiften, som därmed kommer att uppgå till 1,38 resp. 1,40 % av avgiftsunderlaget.

I övrigt grundar sig sänkningen av arbetsgivaravgifterna på överenskommelsen mellan regeringen och Socialdemokratiska arbetarepartiet. Den del, 0,17 procentenheter, som återstår av arbetarskyddsavgiften efter reduktion för företagshälsovården, föreslås slopad. Hela arbetarskyddsavgiften tas alltså bort.

Hur arbetsgivaravgiften skall användas regleras för närvarande i 4 kap. 8 § socialavgiftslagen. Enligt nu gällande regler skall de influtna arbetarskyddsavgifterna föras till — förutom företagshälsovården —

a) staten för finansiering av verksamheten vid Arbetarskyddsverket och Arbetsmiljöinstitutet,

b) Arbetsmiljöfonden för vissa i paragrafen angivna ändamål.

I propositionen föreslås att 4 kap. 8 § upphävs. Effekten av detta är bl.a. att Arbetsmiljöfonden kommer att sakna finansiering. Inte heller kommer det att finnas någon lagreglering av vad fondens medel skall användas till.

I proposition 1992/93:117 om lönegarantifonden m.m., som också tar upp Arbetsmiljöfondens finansiering, konstateras att förslagen i proposition nr 50 medför att Arbetsmiljöfondens verksamhet kommer att sakna finansiering. Mot den bakgrunden föreslår arbetsmarknadsministern att medel anvisas på ett nytt anslag under tionde huvudtiteln, Bidrag till Arbetsmiljöfonden. För perioden den 1 januari 1993 — den 30 juni 1993 beräknas medelsbehovet till 267 miljoner kronor, vilket motsvarar vad som enligt uppskattning skulle ha flutit in till Arbetsmiljöfonden från arbetarskyddsavgiften för samma tidsperiod.

Socialdemokraterna har invändningar mot regeringens förslag. I partimotionen Fi35 (yrkandena 5 och 6), anføres att krisuppgörelsen innebär att sänkningen av arbetsgivaravgifterna skulle avse andra än fondrelaterade avgifter. Regeringens förslag, som innebär att Arbetsmiljöfondens finansiering försvinner, strider därför mot uppgörelsen enligt Socialdemokraterna. De anser också att Arbetsmiljöfondens arbetsuppgifter måste regleras i lag. Enligt motionen bör 0,17 % av arbetarskyddsavgiften behållas. I stället kan folkpensionsavgiften sänkas i motsvarande mån.

Socialdemokraterna lägger fram lagförslag i enlighet med detta. I förhållande till proposition nr 50 innebär motionens förslag avseende arbetarskyddsavgiften att denna skall uppgå till 0,17 % av löneunderlaget i stället för att helt avvecklas (2 kap. 1 §) samt att 49,5 % av den skall föras till staten för finansiering av Arbetarskyddsverkets och Arbetsmiljöinstitutets verksamhet och återstoden till Arbetsmiljöfonden och där användas för samma ändamål som enligt nu gällande regler (4 kap. 8 §).

I motion A5 av Ingela Thalén m.fl. (s), som väckts med anledning av proposition 117 om lönegarantifonden m.m., motsätter sig motionärerna förslaget om att anslagsfinansiera Arbetsmiljöfondens verksamhet.

Med anledning av den sistnämnda propositionen har även väckts en motion A3 av Sten Söderberg (-) i vilken yrkas avslag på propositionen. Såvitt avser den nu berörda frågan innehåller motionen inte någon motivering.

Arbetsmarknadsutskottet ansluter sig till regeringens förslag om att helt avveckla arbetarskyddsavgiften och som en följd därav upphäva bestämmelsen om användningsområdet för arbetarskyddsavgiften. Medel för Arbetsmiljöfondens verksamhet bör anslås över statsbudgeten. Eftersom det är fråga om ett bidrag som skall överföras till fonden är det enligt utskottets mening lämpligt att det anvisas i formen av ett obetecknat anslag. Utskottet noterar i sammanhanget att något förslag om ändrad inriktning av fondens verksamhet inte har lagts fram. Därmed utgår utskottet från att någon ändring inte är avsedd. Utskottet ansluter sig till medelsberäkningen.

Det anförda innebär att proposition nr 50 och proposition nr 117, båda i motsvarande delar, tillstyrks med den ändringen att medlen till Arbetsmiljöfonden bör anvisas i form av ett obetecknat anslag samt att motionerna Fi35 (yrkandena 5 och 6) samt A3 och A5 avstyrks.

Arbetslivsfonden

I propositionen (bilaga 7, avsnitt 2.2.7) föreslås att medel från *Arbetslivsfonden* — 3 miljarder kronor — skall överföras till statsbudgetens inkomsttitel (2811) Övriga inkomster av statlig verksamhet. Överföringen skall möjliggöras genom en särskild tidsbegränsad lag om avvikelse från 2 § lagen (1989:484) om arbetsmiljöavgift. Regeringens lagförslag återfinns i bilaga till propositionen. Det bör ankomma på regeringen, anføres det i propositionen, att besluta om överföringen under budgetåret 1992/93, dock tidigast två månader efter riksdagens beslut. Den nämnda åtgärden innebär att regeringsuppdraget till den centrala Arbetslivsfonden att rikta särskilda insatser till de små företagen, framför allt inom tillverkningsindustrin, inte kan fullföljas.

Vänsterpartiet yrkar i motion Fi37 (yrkande 23) avslag på regeringens förslag. Enligt Vänsterpartiet bidrar Arbetslivsfondens insatser till att minska kostnaderna inom arbetslivet och inom socialförsäkringssystemet; dvs. långsiktigt förväntas en positiv effekt på statsbudgeten. Eftersom fonden skapades genom en tidsbegränsad arbetsmiljöavgift kan en indragning av delar av dessa medel inte heller inverka på det strukturella underskottet i statsbudgeten. Vidare är de aviserade insatserna på småföretagens område välbehövliga enligt motionärerna.

Arbetsmarknadsutskottet anser att det är av största betydelse att på sikt skapa bättre förutsättningar för svensk ekonomi. Mot bakgrund av den ekonomiska krisen och den därav föranledda överenskommelsen mellan regeringen och det Socialdemokratiska arbetarepartiet anser utskottet att en överföring av 3 miljarder kronor från Arbetslivsfonden till statsbudgeten bör godkännas som ett led i de nödvändiga åtgärderna för att stabilisera den svenska ekonomin. Vänsterpartiets uppfattning att statsbudgeten skulle gagnas mera vid en utebliven överföring kan arbetsmarknadsutskottet inte ställa sig bakom.

Finansutskottet bör därför tillstyrka att regeringens förslag till lag om tillfällig avvikelse från lagen (1989:484) om arbetsmiljöavgift antas samt avstyrka motion Fi37 (yrkande 23).

I propositionen (bilaga 7, avsnitt 2.2.8) föreslås att den lagstadgade *rätten till semester* inskränks från 27 till 25 dagar per semesterår. Samtidigt bör semesterlönen minskas från tretton till tolv procent av löneunderlaget (arbetstagarens under intjänandeåret förfallna lön i anställningen). Förändringen bör göras på motsvarande sätt som när semesterrätten utvidgades med två dagar (prop. 1989/90:59, AU10, rskr. 142, SFS 1990:102), dvs. den lägre semesterlönen skall tillämpas från och med det intjänandeår som börjar den 1 april 1993. Detta innebär att 25-dagarssemestern skall tillämpas från och med semesteråret den 1 april 1994 — den 31 mars 1995. Regeringens lagförslag återfinns i bilaga till propositionen.

Vidare anförts i propositionen att för en stor del av arbetstagarna gäller avtal om 27 semesterdagar eller fler. Med hänsyn till den nuvarande ekonomiska situationen är det enligt regeringen angeläget att parterna på arbetsmarknaden i sina kollektivavtal minskar antalet semesterdagar med två.

I tre motioner begärs att regeringens förslag angående lag om *ändring i semesterlagen* avslås.

Vänsterpartiet motiverar i motion Fi37 (yrkande 29) ett sådant ställningstagande med konjunkturpolitiska skäl och rättviseskäl. Det är också orealistiskt att tro att denna åtgärd kan få genomslag på samtliga avtalsområden. På lång sikt bör den dagliga arbetstiden kortas enligt Vänsterpartiet.

Även i motion Fi21 anser Annika Åhnberg (-) att regeringens förslag bör avslås av såväl konjunkturskäl som rättviseskäl. Enligt hennes mening är det inte acceptabelt att man från regeringens sida försöker styra arbetsmarknadens parter.

Utan att anföra motivering motsätter sig Sten Söderberg (-) regeringsförslaget i motion Fi16.

Beträffande motionsmotiveringarna kan arbetsmarknadsutskottet inte hålla med om att 27-dagarssemestern bör bibehållas av konjunkturskäl. I likhet med regeringen vill utskottet peka på att en av förutsättningarna för att bevara och utveckla välståndet är att tillväxten ökar i den svenska ekonomin. Regeringens förslag om en minskning av den lagstadgade semestern med två dagar bör enligt utskottets uppfattning kunna bidra till en förstärkning av det svenska näringslivets konkurrenskraft gentemot omvärlden.

Arbetsmarknadsutskottet anser därför att riksdagen bör anta regeringens förslag till lag om *ändring i semesterlagen* (1977:480) och avslå motionerna Fi16 i motsvarande del, Fi21 samt Fi37 (yrkande 29).

I motion Fi65 av Jan Fransson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande att *inskränkningar i berättigad ledighet skall drabba alla lika*. Regeringens förslag angående kortare lagstadgad semester är orättfärdigt eftersom det i stort sett endast drabbar privatanställda, oftast lågavlönade och LO-medlemmar. Motionärerna menar att det finns alternativ till semesterförkortning.

Arbetsmarknadsutskottet har i sitt ovan nämnda betänkande 1989/90:AU10 refererat uppgifter från 1986 års semesterkommitté (betänkandet SOU 1988:54 Om semester) om att 97 % av de statligt anställda och 74 % av de anställda inom kommuner och landsting hade mer än fem veckors semester. Inom SAF/LO- och SAF/PTK-områdena däremot gällde i huvudsak endast den lagstadgade semestern. Någon ny undersökning av dessa förhållanden har inte gjorts. Om de nämnda siffrorna i stort sett kvarstår oförändrade kan utskottet förstå motionärernas krav att inskränkt ledighet skall drabba alla lika.

Arbetsmarknadsutskottet förutsätter att utfallet av semesterförändringarna skall bli enhetligt för alla grupper på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutskottet vill därför starkt stryka under önskvärdheten av att parterna på arbetsmarknaden i sina kollektivavtal minskar antalet semesterdagar med två för de grupper som har 27 dagar eller fler. Utgångspunkten är att den nödvändiga avtalsmässiga anpassningen även fortsättningsvis skall fungera så att särskilda lagstiftningsåtgärder inte skall bli aktuella.

Med hänvisning till vad som anförts anser arbetsmarknadsutskottet att motion Fi65 bör avslås av riksdagen.

Ian Wachtmeister m.fl. (nyd) begär i motion Fi36 (yrkande 10) en utredning om *konjunkturanpassad arbetstid*. Arbetsgivaren och det lokala facket bör inom vissa ramar, t.ex. mellan 80 och 120 % arbetstid, själva bestämma arbetstiden enligt motionärerna.

Arbetsmarknadsutskottet har så nyligen som den 3 november i år behandlat frågan om flexibla arbetstider och inom denna ram även konjunkturanpassad arbetstid. Arbetsmarknadsutskottet yttrade i sitt av riksdagen godkända betänkande 1992/93:AU4 att friare arbetstidsförläggning är en viktig framtidsfråga och att utskottet utgår från att regeringen återkommer med förslag på detta område inom en nära framtid. Arbetsmarknadsutskottet har inte ändrat uppfattning i denna fråga. Något särskilt uttalande från riksdagens sida med anledning av det aktuella yrkandet är därför enligt utskottets mening inte erforderligt. Motion Fi36 (yrkande 10) avstyrks därmed.

Vänsterpartiet föreslår i sin motion Fi37 (yrkande 61) en utredning av *krispolitikens effekter* på mäns och kvinnors arbetstid samt *på jämställdheten mellan könen*. Enligt Vänsterpartiet har många kvinnor uppfattningen att krisåtgärderna ensidigt drabbar kvinnorna.

Arbetsmarknadsutskottet erinrar om att regeringen sedan år 1989 i budgetpropositionen eller på annat sätt redovisar fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män. Såväl löner, inkomster, arbetstider och pensionspoäng som könsfördelningen i statliga styrelser m.m. särredovisas, senast i proposition 1991/92:100, bilaga 12, underbilaga 12.5. Arbetsmarknadsutskottet har tidigare behandlat frågan om statistik över hur statsbudgetens resurser fördelas på kvinnor och män (senast i det av riksdagen godkända betänkandet 1990/91:AU17). Arbetsmarknadsutskottet står kvar vid sin då uttryckta uppfattning att vid framtagande av statistik på det statliga området, t.ex. i budgetpropositionen, är det naturligt att också den könsmässiga aspekten uppmärks-

sammas. Därmed anser arbetsmarknadsutskottet att det aktuella motionsyrkandet inte påkallar någon riksdagens åtgärd. Motion Fi37 (yrkande 61) avstyrks således.

1992/93:AU2y

Förslag till regionala sysselsättningsprogram

I 29 motioner tas upp frågor rörande sysselsättningen regionalt. En översikt av de aktuella motionerna och de typer av åtgärder som motionärerna förordar ges i sammanställningen nedan. I vissa av dessa motioner finns förteckningar eller hänvisningar till förteckningar över statliga och kommunala projekt som kan startas omgående eller tidigareläggas. Arbetsmarknadsutskottet hänvisar till dessa underlag. Vad gäller de socialdemokratiska motionerna finns yrkanden att vad som anförts i resp. motion och i partimotion Fi35 (s) beträffande sysselsättningssituationen i resp. län eller region skall ges regeringen till känna.

I det följande lämnas en sammanställning över förslagen

Motioner	Region	Åtgärder
Fi27 av Georg Andersson m.fl. (s)	Västerbottens län	Ökad medelstillsdelning, infrastrukturinvesteringar
Fi30 av Hans Stenberg m.fl. (s)	Västernorrlands län	Infrastruktur; stöd till exportindustrin; FoU; utlokalisering; riskvilligt kapital, stöd till Ånge
Fi31 av Sten-Ove Sundström m.fl. (s)	Norrbottens län	Infrastruktur; FoU; stöd kultur, turism, olika industrier; kvinnliga kompetenscentra
Fi32 av Martin Nilsson m.fl. (s)	Jönköpings län	Infrastruktur; byggprojekt; utbildning; satsning på kommunerna
Fi33 av Maj-Inger Klingvall m.fl. (s)	Östergötlands län	Infrastruktur; tidigareläggning av statliga investeringar; kommunala byggprojekt; decentralisering av ansvar vid infrastrukturinvesteringar
Fi34 av Håkan Strömberg m.fl. (s)	Örebro län	Infrastruktur; utbildning; tidigareläggning av statliga investeringar
Fi40 av Birthe Sörestedt m.fl. (s)	Skåne	Arbetsstillfällen för kvinnor; ökad kvinnoutbildning; ökade resurser till länsarbetsnämnderna i Skåne
Fi44 av Owe Andréasson m.fl. (s)	Hallands län	Kompetensutveckling; infrastruktur; kommunala investeringar
Fi46 av Monica Widnemark m.fl. (s)	Kronobergs län	Infrastruktur; byggprojekt

Fi47 av Birgitta Dahl m.fl. (s)	Uppsala län	Stärkande av närings- livet; investeringar; ytterligare medel till länet	1992/93:AU2y
Fi48 av Berit Andnor m.fl. (s)	Jämtlands län	Infrastruktur; långsiktig satsning på kompetensut- veckling och kvinnoarbete	
Fi49 av Sten Östlund m.fl. (s)	Göteborg	Infrastruktur; byggpro- jekt; ytterligare medel till länet	
Fi50 av Jan Fransson m.fl. (s)	Skaraborgs län	Infrastruktur; byggpro- jekt; utbildning	
Fi51 av Magnus Persson m.fl. (s)	Värmlands län	Infrastruktur; byggpro- jekt; utbildning	
Fi52 av Johnny Ahlqvist m.fl. (s)	Skåne	Infrastruktur; tidigare- läggning av statliga och kommunala investeringar	
Fi53 av Hans Gustafsson m.fl. (s)	Blekinge län	Infrastruktur; byggpro- jekt; utbildning; kvin- nornas situation	
Fi55 av Göran Persson m.fl. (s)	Södermanlands län	Infrastruktur; byggpro- jekt; satsning på mindre företag	
Fi56 av Inger Hestvik m.fl. (s)	Kopparbergs län	Yrk. 1. Infrastruktur; byggprojekt, utbildning Yrk. 2. Länsarbetsnämnd- ernas medelsdisposition bör bli friare	
Fi58 av Sverre Palm m.fl. (s)	Bohuslän	Infrastruktur; byggpro- jekt; utbildning	
Fi59 av Stig Alemyr m.fl. (s)	Kalmar län	Infrastruktur; byggpro- jekt; utbildning; ett in- dustri- och utvecklings- center	
Fi60 av Rune Evensson m.fl. (s)	Norra Älvsborg	Infrastruktur; byggpro- jekt; utbildning	
Fi61 av Ingvar Johnsson m.fl. (s)	Fyrstadsregionen	Infrastruktur, utbildning; industriell utveckling	
Fi62 av Jan Fransson m.fl. (s)	Västsverige	Infrastruktur; produkt- och teknikutveckling; testområde	
Fi63 av Arne Kjörnsberg m.fl. (s)	Södra Älvsborg	Infrastruktur; byggpro- jekt; utbildning; bättre handikappvänlighet	
Fi69 Lena Hjelm-Wallén m.fl. (s)	Västmanland	Yrk. 1. Infrastruktur; utbildning; byggprojekt Yrk. 2. Arbetsmarknads- medel till beställning av tåget X 2000	
Fi70 av Ulla Pettersson (s)	Gotlands län	Kompetensutveckling; kommunikationer, turism	

Fi71 av Bengt Hurtig (v)	Norrbottnens län	Yrk. 1-4, Infrastruktur- satsningar inom Banverkets och Tele- verkets område, väg- nätet och flygplatser	1992/93:AU2y
Fi74 av Anita Johanson m.fl. (s)	Stockholms län	Infrastruktur; kommunala investeringar, ytter- ligare medel; räntefria investeringslån	
Fi75 av Axel Andersson m.fl. (s)	Gävleborgs län	Infrastruktur; byggpro- jekt	

Arbetsmarknadsutskottet ser liksom motionärerna allvarligt på *det arbetsmarknadspolitiska läget i län och regioner*. Enligt AKU-undersökningarna från tredje kvartalet 1992 varierade arbetslösheten i de olika länen mellan 3,6 % (Gotlands län) och 8,5 % (Norrbottnens län). Störst antal arbetslösa hade Stockholms län med 39 800 personer. Sammanfattningsvis hade skogsläna en arbetslöshet på 6,6 % (59 000 personer), medan motsvarande tal för storstadsläna uppgick till 4,8 % (83 200 personer) och för övriga Syd- och Mellansverige till 5,4 % (102 200 personer). Arbetsmarknadsutskottet har noterat AMS uppfattning att de kvinnodominerade tjänstenäringarna påtagligt kommer att beröras av minskande sysselsättning under det kommande året. Enligt AMS kommer då arbetslösheten bland kvinnor att stiga ungefär lika mycket som för männen varvid skillnaderna består.

Vad gäller infrastruktur i Norrbotten är motionsönskemålen likartade i motionerna Fi31 (i motsvarande del) av Sten-Ove Sundström m.fl. (s) och Fi71 (yrkandena 1-4) av Bengt Hurtig (v). Ett flertal enligt motionärerna önskvärda projekt redogörs för i motionerna. Arbetslösheten på 8,5 % i Norrbottens län berör 11 500 personer (AKU, tredje kvartalet 1992).

De i dessa båda motioner upptagna järnvägsbanorna Bottniabanan resp. Boden-Haparanda-banan behandlas i trafikutskottets av riksdagen godkända betänkande 1991/92:TU19. Norrlands telekommunikationer tas upp i betänkandet 1991/92:TU20, som även det godkänts av riksdagen. Arbetsmarknadsutskottet hänvisar till dessa betänkanden.

I motion Fi69 (yrkande 2) av Lena Hjelm-Wallén m.fl. (s) anföras att en aktiv arbetsmarknadspolitik också måste karaktäriseras av att förhindra att arbetslöshet uppstår. I motionen begärs ett riksdagens uttalande att SJ bör ges möjlighet att omedelbart fullfölja tidigare planerad beställning av snabbtåget X 2000. Om SJ tvekar kan det enligt motionärerna leda till mycket stora problem för ABB i Västerås.

Frågan om svensk järnvägsindustri och snabbtåget X 2000 har behandlats vid en interpellationsdebatt i riksdagen den 5 november i år. Kommunikationsministern redovisade då sin grundinställning att SJ och ABB har ekonomiska förutsättningar att själva lösa frågan om snabbtågen. Han hade också underrättelser om att det pågår en diskussion i denna fråga mellan SJ och ABB.

Arbetsmarknadsutskottet har ingen annan mening än kommunika-
tionsministern vad gäller de berörda företagens möjligheter att lösa

frågan. Som utskottet har redovisat ovan är SJ ett av de affärsverk som kommer i fråga för bidrag från de 1 000 miljoner kronor som i propositionen föreslås till AMS för affärsverksinvesteringar.

Enligt arbetsmarknadsutskottets mening möter de av regeringen föreslagna insatserna i föreliggande proposition en stor del av de krav som motionärerna har fört fram. Det gäller satsningar inom infrastrukturområdet, statliga byggprojekt samt insatser på utbildningsområdet. Utskottet har ovan behandlat frågor om olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder, bidrag till utbildning, bidrag till affärsverksinvesteringar samt ett anslag på 8 066 miljoner kronor till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Den väsentliga ökningen av medel för beredskapsarbete har bl.a. beräknats med tanke på omvandlingen av den offentliga sektorn och den väntade utvecklingen av kvinnornas arbetslöshet (se avsnittet Beredskapsarbete ovan). Därutöver har utskottet informerat om propositionsförslaget om 1 500 miljoner kronor till Vägverkets disposition för underhållsåtgärder på länsvägar i s.k. traditionella skogslän m.m.

Utskottet har i olika sammanhang pekat på att det är berörda myndigheters uppgift att fatta de detaljerade besluten om anslagsdisposition. De arbetsmarknadspolitiska medlen fördelas av AMS i enlighet med problemens svårighetsgrad.

Även de regionalpolitiska medlen inom ramen för det s.k. länsanslaget fördelas mellan länen i enlighet med problemens svårighetsgrad i de olika länen. Arbetsmarknadsutskottet vill i detta sammanhang informera om att regeringen i slutet av juni beslöt att förlänga inplaceringen av de områden som då var tillfälliga stödområden fram t.o.m. juni 1993. I vissa fall höjdes den procentuella nivån på det stöd som kan lämnas. Utskottet har vidare noterat att arbetsmarknadsministern i en interpellationsdebatt den 12 november i år har berört stödområdesinplaceringen. Enligt arbetsmarknadsministerns svar kommer regeringen senare under innevarande budgetår att göra en ny bedömning av vilka kommuner som har sådana problem att de motiverar en inplacering i tillfälligt stödområde.

Vidare skall motion Fi56 (yrkande 2) av Inger Hestvik m.fl. (s) kommenteras något. Enligt motionärerna bör länsarbetsnämnderna friare få disponera de medel som finns till förfogande för olika arbetsmarknadspolitiska insatser samt insatser för arbetshandikappade. Arbetsmarknadsutskottet kan inte biträda motionärernas uppfattning att länsarbetsnämnderna inte har frihet att välja arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom ramen för de existerande åtgärdernas utformning. Arbetsmarknadsutskottet har i sitt av riksdagen godkända betänkande 1990/91:AU11 (rskr. 164) ställt sig bakom den nya anslagsstruktur som innebär en stor frihet för Arbetsmarknadsverket att i varje situation välja den lämpligaste åtgärden. Denna frihet har också fortplantats inom Arbetsmarknadsverkets organisation.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motionerna Fi27, Fi30, Fi31, Fi32, Fi33, Fi34, Fi40, Fi44, Fi46, Fi47, Fi48, Fi49, Fi50, Fi52, Fi53, Fi55, Fi56, Fi58, Fi59, Fi60, Fi61, Fi62, Fi63, Fi69, Fi70, Fi71 yrkandena 1—4 och Fi74.

Det arbetsmarknadspolitiska läget i Värmlands och Gävleborgs län tas upp i motionerna Fi51 av Magnus Persson m.fl. (s) resp. i Fi75 av Axel Andersson m.fl. (s). Arbetslösheten uppgick till 6,5 % (9 200 personer) i Värmlands län och till 7,6 % (11 000 personer) i Gävleborgs län det tredje kvartalet 1992. Utskottet hänvisar till sina synpunkter ovan angående det arbetsmarknadspolitiska läget i län och regioner. Därmed avstyrker utskottet motionerna Fi51 och Fi75.

Stockholm den 25 november 1992

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Ingela Thalén

I beslutet har deltagit: Ingela Thalén (s), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Kjell Nilsson (s), Georg Andersson (s), Marianne Andersson (c), Charlotte Cederschiöld (m), Sten Östlund (s), Harald Bergström (kds), Laila Strid-Jansson (nyd), Monica Öhman (s), Isa Halvarsson (fp), Johnny Ahlqvist (s), Berit Andnor (s) och Inger Gustavsson (fp).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Hans Andersson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande meningar

1. Åtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser följande:

Regeringens proposition bygger på överenskommelser som träffats mellan Socialdemokraterna och de fyra regeringspartierna. I vissa viktiga delar avseende utskottets ansvarsområde innebär dock förslagen i propositionen att regeringen frångått överenskommelser som träffats. Ett sådant exempel är borttagandet av arbetarskyddsavgiften.

Detta innebär att finansieringen av Arbetsmiljöfonden försvinner, vilket strider mot uppgörelsen. En avgift om 0,085 % måste därför finnas kvar i form av en arbetarskyddsavgift. Likaså måste Arbetsmiljöfondens arbetsuppgifter, vilka nu skall tas bort enligt regeringens förslag, finnas kvar i lag. Hela arbetarskyddsavgiften om 0,17 % bör behållas. I stället kan folkpensionsavgiften sänkas i motsvarande mån.

Företrädare för de fyra regeringspartierna har i utskottet vägrat att återställa överenskommelsen på denna punkt. För att uppnå erforderlig majoritet har man stött sig på Ny demokrati.

Det har inte heller ännu klarats ut hur de arbetsrättsliga frågorna skall hanteras för framtiden.

Mot denna bakgrund är det inte meningsfullt för oss att närmare analysera och diskutera enskilda inslag i propositionen i övrigt. Överenskommelserna mellan oss och regeringen skall nämligen ses som en helhet.

2. Dispens från lagen om anställningsskydd m.m.

Laila Strid-Jansson (nyd) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Ytterligare resurser för arbetsmarknadspolitiska åtgärder som börjar med "Sådana arbetsmarknadspolitiska" och slutar med "Fi36 (nyd)" bort ha följande lydelse:

Utskottet ställer sig bakom tankarna i motion Fi36 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd) om hur man bör motverka det resursslöseri som den stora arbetslösheten innebär. Ersättningar betalas ut till de arbetslösa utan att något nyttigt arbete blir utfört samtidigt som arbetslösheten medför stort mänskligt lidande. Det vore bättre om dessa arbetslösa kunde ges möjlighet till tillfällig anställning i företagen utan att omfattas av lagen om anställningsskydd. De skulle ha bibehållen arbetslöshetsersättning och företagen skulle betala mellanskillnaden upp till avtalsenlig eller marknadsmässig lön. De arbetslösa kan själva ta initiativet. Med ett sådant system skulle många tusen arbetslösa kunna få meningsfullt arbete. Självfallet måste vissa regler tillskapas så att missbruk förhindras. När konjunkturen vänder kan dessa personer i många fall få fast anställning och de företagsstimulerande åtgärderna få effekt. Resultatet skulle bli en nationalekonomisk vinst.

Utskottet anser också att ett nytt lärlingssystem måste införas med löner som står i rimlig proportion till vad ungdomarna kan tillföra produktionen. Frågan är av utomordentlig betydelse för näringslivet och dess framtid och därmed för de produktiva jobben.

Det är vidare utskottets uppfattning att arbetsrätten måste förändras och moderniseras i den riktning som anges i den borgerliga regeringens direktiv (dir. 1991:118) till Arbetsrättsutredningen. Det vore mycket olyckligt om Socialdemokraterna fick framgång i sina försök att förhindra de förändringar som är nödvändiga av hänsyn till det svenska näringslivet och dess konkurrenskraft och för möjligheten till utländska investeringar i Sverige. Utredningen måste alltså fullfölja sitt nuvarande uppdrag.

När det gäller arbetslöshetsförsäkringen anser utskottet att den bör reformeras i enlighet med det förslag som läggs fram i Nydemokraternas motion. Arbetslöshetskassorna skall inte administreras av de fackliga organisationerna. I korthet går förslaget i övrigt ut på att staten skall stå för ett visst grundskydd under en begränsad period med fem karensdagar. Arbetsgivaren skall teckna en obligatorisk privat försäkring som täcker inkomstförluster därutöver upp till en viss inkomstrelaterad nivå, maximerad till vad som motsvarar en årslön på 7,5 basbelopp. För ytterligare inkomstförluster skall privat frivillig försäkring kunna tecknas, eventuellt kollektivt genom de fackliga organisationerna.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi36 yrkandena 8, 9, 12, 14, 16 och 17 bör ges regeringen till känna.

3. Räntesubventioner avseende vissa ROT-arbeten

Laila Strid-Jansson (nyd) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Ytterligare resurser för arbetsmarknadspolitiska åtgärder som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet anser" och slutar med "yrkande 1 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till förslaget i motion Fi25 yrkande 1 av Robert Jousma (nyd) att 2,5 miljarder kronor av de medel som anvisas till arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör specialdestineras till räntesubventioner avseende lån för ROT-arbeten på vatten- och avloppsledningar i hus och mark. Vad som anförts med anledning av motionen i motsvarande del bör ges regeringen till känna.

4. Arbetslivsutveckling

Laila Strid-Jansson (nyd) anser att arbetsmarknadsutskottets överväganden i avsnittet En ny arbetsmarknadspolitisk åtgärd — arbetslivsutveckling bort ha följande lydelse:

Utskottet är kritiskt till regeringens förslag om arbetslivsutveckling. Som framhålls i motion Fi57 av Laila Strid-Jansson och Arne Jansson måste politiken inriktas på olika åtgärder för att få det svenska näringslivet att börja blomstra och för att skapa verkliga arbeten. Om

förslaget om arbetslivsutveckling genomförs kommer det att skapa en jättelik byråkrati med ett stort antal myndigheter, organisationer och företag inblandade. Man kan ställa frågan vem som skall ha det yttersta ansvaret för denna byråkrati. Man kan också fråga sig vilka företag som skulle vara villiga att ställa upp i det ekonomiska läge som nu råder, där alla krafter måste inriktas på att få företaget att gå ihop ekonomiskt. Till detta kommer att arbetslivsutvecklingen endast omfattar de A-kasseberättigade. Det finns andra kategorier som lika väl skulle behöva sysselsättning.

Utskottet är i och för sig positivt till att personer som uppbär arbetslöshetssättning gör en samhällsinsats av något slag. Såsom framförs i motionen kan den s.k. Hallstahammarmodellen vara ett sätt. Det är ett obyråkratiskt system som anordnas av kommunen.

Av dessa skäl anser utskottet att regeringens förslag bör avslås av riksdagen.

De medel som var tänkta att avse vissa kostnader i sammanhanget bör i stället användas till köp av utbildning och utbildningsplatser hos det privata näringslivet. På det sättet skulle uppskattningsvis 10 000 personer per månad kunna få yrkesutbildning med stora chanser till anställning, när konjunkturen vänder.

Skulle riksdagen bifalla regeringens förslag om arbetslivsutveckling anser utskottet att vissa justeringar bör göras. Som redan nämnts kommer systemet att leda till en stor byråkrati. Såsom framhålls i motion Fi57 hade det varit bättre om arbetsförmedlingen ensam fått sköta arbetslivsutvecklingen eftersom det är förmedlingen som har kunskap om marknaden, organisationerna, föreningarna osv.

Det anförda innebär att utskottet anser att riksdagen med anledning av motion Fi57 yrkandena 2 och 3 bör dels avslå regeringens förslag i motsvarande delar, dels ge regeringen till känna vad utskottet anför.

Vid bifall till regeringens förslag bör riksdagen ge regeringen till känna vad som anförts om att arbetsförmedlingen bör handha arbetslivsutvecklingen (yrkande 1).

5. Utbildning i företag

Laila Strid-Jansson (nyd) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Arbetsmarknadsutbildning som börjar med "Utbildning i" och slutar med "till detta" bort ha följande lydelse:

Utbildning i företag är enligt utskottets mening en betydelsefull form av utbildning som blir ett särskilt viktigt alternativ för att förhindra att uppsägningar eller permitteringar verkställs, samtidigt som man kan stärka kompetensen hos de anställda. Utskottet ansluter sig därför till förslaget i motion Fi38 av Sigge Godin (fp) att bidrag till lönekostnaderna bör kunna utges inom alla branscher. Därmed vinner man också fördelen att bidraget blir branschneutralt. Som anförts i motionen bör en utvidgning av stödvillkoren kunna rymmas inom befintliga resursramar.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi38 bör ges regeringen till känna.

1992/93:AU2y

6. Utbildningsvikariaten

Laila Strid-Jansson (nyd) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Arbetsmarknadsutbildning som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "den delen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att utbildningsvikariaten måste betraktas som ett misslyckande. Det är orealistiskt att tro att de privata företagen skulle anställa vikarier i någon större utsträckning. Därför bör, såsom begärs i motion Fi57 av Laila Strid-Jansson och Arne Jansson (nyd), utbildningsvikariaten inom det privata näringslivet utredas.

Vad riksdagen anfört med anledning av motion Fi57 (yrkande 6) bör ges regeringen till känna.

7. Yrkesutbildningar och yrkeskompletteringar

Laila Strid-Jansson (nyd) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Arbetsmarknadsutbildning som börjar med "Utskottet anser i" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

De medel som föreslås till komvux och folkhögskolan bör, såsom begärs i motion Fi57 av Laila Strid-Jansson och Arne Jansson (nyd), öronmärkas för yrkesutbildning. På de små orterna finns enbart teoretisk utbildning, och folkhögskolorna har i princip enbart förberedande yrkesutbildningar. Därför bör det enligt utskottets mening klart anges att det skall vara fråga om yrkesutbildningar eller yrkeskompletteringar.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi57 (yrkande 4) bör ges regeringen till känna.

8. Beredskapsarbete i privat företagsamhet

Laila Strid-Jansson (nyd) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet Beredskapsarbete som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet informerar" och slutar med "Fi57 (yrkande 5)" bort ha följande lydelse:

Enligt arbetsmarknadsutskottets uppfattning är såväl arbetsförmedlingar som företag och arbetssökande otillräckligt informerade om att beredskapsarbete även kan ordnas inom privat företagsamhet. Information från AMS bör klargöra det riktiga förhållandet.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi57 (yrkande 5) bör ges regeringen till känna.

Laila Strid-Jansson (nyd) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet Semester och arbetstid som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet har så" och slutar med "avstyrks därmed" bort ha följande lydelse:

Arbetsmarknadsutskottet har i sitt av riksdagen godkända betänkande 1992/93:AU4 framfört att en friare arbetstidsförläggning är en viktig framtidsfråga och att utskottet utgår från att regeringen återkommer med förslag på detta område inom en nära framtid. Med hänsyn till att konjunktursvängningar inte kan undvikas anser utskottet att det emottedda regeringsförslaget på arbetstidsområdet bör inrymma en konjunkturanpassad arbetstid. Inom vissa ramar, t.ex. mellan 80 och 120 %, bör arbetsgivaren och det lokala facket själva bestämma arbetstiden. Utskottet ställer sig således bakom Nydemokraternas motion Fi36 i denna del.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi36 (yrkande 10) bör delges regeringen.

10. Det arbetsmarknadspolitiska läget i Värmlands och Gävleborgs län

Laila Strid-Jansson (nyd) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet Förslag till regionala sysselsättningsprogram som börjar med "Det arbetsmarknadspolitiska" och slutar med "och Fi75" bort ha följande lydelse:

Enligt arbetsmarknadsutskottets mening är sysselsättningssituationen i Värmlands och Gävleborgs län utomordentligt oroväckande. I motionerna Fi51 och Fi75 finns intressanta uppslag till sysselsättningsskapande insatser vilka bygger på länens egna bedömningar. Utskottet instämmer i motionernas syn på behovet av framtidsytande insatser som kan förstärka länens framtidsutsikter och arbetsmarknadssituation.

Vad utskottet med anledning av motionerna Fi51 och Fi75 har anfört bör ges regeringen till känna.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Hans Andersson (v) anför:

Med hänsyn till det mycket svåra arbetsmarknadsläget kan Vänsterpartiet inte ta avstånd från *arbetsmarknadsinsatserna för ungdomar*, men partiet vill ändå understryka vikten av att effekterna analyseras efter hand. Så snart konjunkturen vänder och det ekonomiska läget så tillåter måste ungdomspraktiken omprövas.

Kompetensutvecklingen i arbetslivet är av största betydelse, inte minst med dagens stora arbetslöshet. Om de lokala parterna har träffat avtal om en utvecklingsplan bör direkta *stimulansbidrag för kompetensutveckling* kunna utges, eventuellt tillsammans med andra arbetsmarknadspolitiska insatser.

Enligt Vänsterpartiets mening är det oförsvarligt att inte utöka arbetsmarknadsutbildningen under en tid av hög arbetslöshet. Med hänsyn till den stora efterfrågan på Arbetsmarknadsverkets resurser för arbetsmarknadsutbildning bör ytterligare 3 miljarder kronor beräknas för detta ändamål. Detta innebär att *medelsanvisningen till anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* för budgetåret 1992/93 bör höjas med 3 miljarder kronor utöver regeringens förslag.

Vidare stöder vi inte regeringens förslag att dra in 3 miljarder kronor från *Arbetslivsfonden* med hänsyn till att Arbetslivsfondens insatser bidrar till långsiktigt minskade kostnader i statsbudgeten.

Vänsterpartiet avvisar regeringsförslaget att minska den lagstadgade semestern med två dagar; dvs. vi avvisar förslaget till *lag om ändring i semesterlagen (1977:480)*.

Med hänsyn till att den ekonomiska politiken påverkar kvinnor och män olika anser Vänsterpartiet att regeringen bör låta utreda *krispolitikkens effekter* på kvinnors och mäns arbetstid samt *på jämställdheten mellan könen*.

Jag ansluter mig således till synpunkterna i motion Fi37 (yrkandena 20—23, 29 och 61).

Innehållsförteckning

Inledning	2
Uppgifter om arbetsmarknadsläget	3
Ytterligare resurser för arbetsmarknadspolitiska åtgärder	5
Proposition 50	5
Socialdemokraternas förslag	5
Ny demokratis förslag	8
Tillfällig förstärkning av arbetsförmedlingen	10
En ny arbetsmarknadspolitisk åtgärd —	
arbetslivsutveckling	10
Proposition 50	10
Motionerna	11
Arbetsmarknadsutskottets överväganden	12
Allmän inriktning	12
Ansvar för genomförandet	13
Regelverket	14
Åtgärder för ungdomar under 25 år	16
Arbetsmarknadsutbildning	18
Bidrag till affärsverksinvesteringar	20
Beredskapsarbete	21
Medelsanvisningen	22
Arbetarskyddsavgiften och arbetsmiljöfonden	23
Arbetslivsfonden	25
Semester och arbetstid	26
Förslag till regionala sysselsättningsprogram	28
Avvikande meningar	33
Meningsyttring av suppleant	37

